

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Cyrlometodějská teologická fakulta

Katedra křesťanské výchovy

Studijní obor: Sociální pedagogika

SYSTÉM VZDĚLÁVÁNÍ V ASOCIACI TOM ČR
SE ZAMĚŘENÍM NA KVALIFIKAČNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Bakalářský projekt

Autor: Stanislav Prais

Vedoucí práce: Mgr. Helena Pospíšilová, Ph.D.

Olomouc 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářský projekt vypracoval samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 1.6.2018

.....

Poděkování

Velmi děkuji Mgr. Heleně Pospíšilová, Ph.D., za odborné vedení mé práce, cenné rady a velkou ochotu, kterou mi v průběhu zpracování bakalářské práce věnovala.

Obsah

Úvod	1
1 Asociace turistických oddílů mládeže České republiky	3
1.1 Historické souvislosti před vznikem organizace v roce 1991	3
1.2 Založení Asociace TOM	3
1.3 Období od roku 1993 po současnost	4
1.4 Současnost	4
1.5 Cíle a poslání organizace Asociace TOM	5
1.6 Organizační struktura	6
1.7 SWOT analýza organizace Asociace TOM	7
1.7.1 Vize Asociace TOM	7
1.7.2 Silné stránky organizace	8
1.7.3 Slabé stránky organizace	9
1.7.4 Příležitosti pro Asociaci TOM	9
1.7.5 Hrozby pro Asociaci TOM	10
1.7.6 Zhodnocení analýzy	10
2 Systémy vzdělávání v jiných mládežnických organizacích	12
2.1 Junák – český skaut, z. s.	12
2.1.1 Organizační struktura Junáka	13
2.1.2 Skautská výchovná metoda	13
2.1.3 Skautský vzdělávací systém	14
2.2 Pionýr, z. s.	18
2.2.1 Organizační struktura Pionýra	18
2.2.2 Pionýrská výchova	19
2.2.3 Pionýrský vzdělávací systém	20
3 Současný stav vzdělávání v Asociaci TOM	23
3.1 Vzdělávání instruktorů	23
3.2 Vzdělávání vedoucích	24
3.3 Vzdělávání zdravotníků	24

3.4	Jiné vzdělávací aktivity	25
4	Návrh nového vzdělávacího systému v Asociaci TOM	26
4.1	Vzdělávací aktivity.....	26
4.2	Metodika	27
4.3	Koordinace vzdělávání.....	28
4.4	Lektorský tým	28
4.5	Harmonogram zavádění vzdělávacího systému	29
5	Kvalifikační vzdělávací aktivity	31
5.1	Vzdělávací aktivity určené pro instruktory	31
5.1.1	Instruktorový kurz (INKU)	32
5.2	Vzdělávací aktivity určené pro vedoucí	38
5.2.1	Vedoucí turistického oddílu mládeže (vedoucí TOM)	39
5.2.2	Hlavní vedoucí tábora (HVT).....	45
5.3	Vzdělávací aktivity určené pro lektory	52
5.3.1	Lektorský kurz (LK).....	53
	Závěr	59
	Použité zdroje:	60
	Seznam příloh:	62

Úvod

Předložený bakalářský projekt se věnuje neformálnímu vzdělávání v neziskových organizacích. Konkrétně vzdělávání, které je určeno vedoucím a instruktorům, kteří pracují ve svém volném čase s dětmi a mládeží. Každá úspěšná dětská a mládežnická organizace by měla mít systém vzdělávání, pomocí něhož by pomáhala rozvíjet členům jejich přirozené schopnosti a dovednosti tak, aby je dokázali co nejlépe využít. V Asociaci turistických oddílů mládeže České republiky (dále Asociace TOM), kde pracuji již několik let na pozici předsedy rady vzdělávání, takový systém vzdělávání chybí. Proto jsem si za téma bakalářského projektu zvolil tuto problematiku.

Cílem projektu je navrhnout funkční vzdělávací systém pro Asociaci TOM, který bude respektovat její poslání, zásady a styl práce. Projekt stanoví jednotlivé kvalifikační stupně vhodné pro konkrétní pozice v organizaci. Posoudí stávající vzdělávací aktivity a začlení je do vzdělávacího systému. Navrhne nové vzdělávací aktivity potřebné pro získání nových kvalifikací.

První kapitola předkládané práce se věnuje Asociaci TOM. Je zde představena samotná organizace, její historický vývoj, organizační struktura a její poslání a cíle. SWOT analýza odhaluje silné i slabé stránky organizace, poukazuje na případné hrozby a na příležitosti, které může organizace využít.

Druhá kapitola se věnuje dětským organizacím Junák – český skaut, z. s. a Pionýr, z. s., které mají obdobný charakter jako Asociace TOM a mají zavedený funkční vzdělávací systém, který se může stát inspirací pro přípravu nového vzdělávacího systému v Asociaci TOM.

Třetí kapitola seznamuje se současným stavem vzdělávání v Asociaci TOM. Představuje a popisuje jednotlivé vzdělávací aktivity, které jsou nabízeny vedoucím oddílům a jejich pomocníkům - instruktorům.

Ve čtvrté kapitole se představuje nejdůležitější část tohoto projektu, a to návrh vzdělávacího systému pro organizaci Asociace TOM. Jednotlivé vzdělávací aktivity jsou rozděleny do kategorií. Jsou zde uvedeny kvalifikace, které je možné v Asociaci TOM získat. Dále jsou zde popsány kroky, které se musí připravit v metodické přípravě vzdělávání.

Pátá kapitola obsahuje náplň a rozsah kvalifikačních vzdělávacích aktivit, které jsou připravené pro jednotlivé cílové kategorie v Asociaci TOM. Jsou zde zpracovány konkrétní vzdělávací aktivity určené pro instruktory, vedoucí a lektory vzdělávání. Tento projekt neřeší vzdělávací aktivitu Lektorská akademie, která sice patří do kategorie kvalifikačních vzdělávacích aktivit, ale bude uvedena do praxe po roce 2020.

1 Asociace turistických oddílů mládeže České republiky

Asociace turistických oddílů mládeže České republiky (dále také Asociace TOM) patří mezi významné dětské a mládežnické organizace v České republice. Tato kapitola stručně představuje samotnou organizaci, její historický vývoj od roku 1967 až po současnost, seznamuje s její organizační strukturou, s jejím posláním a cíli.

1.1 Historické souvislosti před vznikem organizace v roce 1991

První zmínku o turistických oddílech mládeže nacházíme v roce 1967, kdy v uvolněné atmosféře konce šedesátých let vydává Československý svaz tělesné výchovy směrnici, kterou zřizuje právě turistické oddíly mládeže. Tomíci (oficiální název používaný pro členy turistických oddílů mládeže) přežívají i za dob normalizace, jejich činnost nebyla zakázána a tak zde nacházejí prostor k realizaci svobodomyšlní vedoucí, a to i z jiných organizací, které byly již zakázané. Zvláště skautští činovníci nechtěli spolupracovat v Pionýrské organizaci Socialistického svazu mládeže a přivítali možnost vést děti ve skautském duchu pod hlavičkou turistických oddílů mládeže.

V osmdesátých letech již pracovalo v odborech turistiky přes 500 turistických oddílů mládeže, proběhlo devět republikových srazů s velkým počtem účastníků. Turistické oddíly mládeže se od pionýrů odlišovaly svobodnějším programem, důrazem na táborové tradice a rituály či krojem, který se často nápadně podobal kroji skautskému. (Novotný, 2016)

Mladí turisté měli svoje turistické základny a podíleli se na přípravě různých závodů, zaměřených na turistiku a brannou přípravu, jako byl Závod turistické zdatnosti mládeže či Turisticko-branný závod.

V roce 1989, krátce po sametové revoluci, byl obnoven Junák – svaz skautů a skautek a řada vedoucích turistických oddílů mládeže se do něj vrátila. Tomíci našli útočiště pod obnoveným Klubem českých turistů.

1.2 Založení Asociace TOM

V roce 1990 vznikly desítky nových spolků a organizací, které se snažily prosadit a získat dostatek členů a také finanční zabezpečení. Turistické oddíly, jako součást Klubu českých turistů, neměly možnost se prezentovat jako samostatná dětská organizace, nemohly žádat o finanční dotace ani získávat a nabývat majetek. Klub českých turistů

začínal novou etapu své existence a upřednostňoval více své zájmy (obnova a získávání turistických chat, budování nové organizační struktury a rozšiřování členské základny), než aby podporoval rozvoj turistické mládeže.

Rada mládeže Klubu českých turistů, která měla na starost klubovou mládež, začala uvažovat o vzniku samostatné dětské a mládežnické organizace, která by zaštiťovala již fungující turistické oddíly mládeže i další zájemce o práci s dětmi ve spojení s turistikou a tábořením. Vznikl pracovní název Asociace turistických oddílů mládeže České republiky, který již zůstal zachován. (Novotný, 2016)

10. prosince 1991 ministerstvo vnitra registruje Asociaci TOM jako samostatné občanské sdružení pod číslem VSC/1-8998/91-R a tím byla Asociace TOM oficiálně založena. Celý proces vzniku organizace byl ukončen 23. ledna 1993, kdy se v České Lípě konal první řádný sněm Asociace TOM. Zúčastnilo se ho 189 zástupců oddílů z celé republiky. Sněm odsouhlasil umístění sídla sdružení v Roztokách u Prahy a také zvolil první předsednictvo organizace pod vedením Tomáše Novotného. (Novotný, 2016)

1.3 Období od roku 1993 po současnost

Na počátku 90. let se postupně vybuďovala organizační struktura nové organizace a upřesnila se pravidla fungování. Asociace TOM začala postupně získávat uznání jako fungující organizace, což se projevilo i tím, že dosáhla na finanční příspěvky z ministerstva školství na podporu činnosti a také získala prostředky na zakoupení první asociační turistické základny v Dědově. Nezůstalo u jediné základny a v následujících letech získávala další základny, k dnešnímu dni Asociace TOM vlastní šestnáct základen po celé republice. Asociace TOM navázala i mezinárodní kontakty s obdobnými mládežnickými organizacemi na Slovensku, v Polsku, Německu a Rakousku. Důležitým mezníkem pro Asociaci TOM byl rok 1998, kdy se na sněmu v Brně rozhodlo o další úzké spolupráci mezi Asociací TOM a Klubem českých turistů. V roce 2001 vznikají Krajské rady Asociace TOM; nejedná se o další stupeň v organizační struktuře, ale o podpůrné organizace, které podporují činnost oddílů v daném regionu.

1.4 Současnost

Asociace turistických oddílů mládeže České republiky je spolek dětí a mládeže s celorepublikovou působností zaměřený především na turistiku a táborectví.

V roce 2016 oslavila pětadvacáté výročí od svého založení. Dle počtu členů – v roce 2016 měla registrováno 9 216 členů (Výroční zpráva 2016) – je třetí největší dětskou organizací v České republice. Více členů má jen Junák – český skaut a Pionýr.

Spolupracuje s celou řadou dětských organizací a spolků, jako je Junák, Pionýr, Liga lesní moudrosti, a je zakládající člen České rady dětí a mládeže, zastřešující organizace, jež sdružuje a podporuje většinu celostátních a zároveň i mnoho regionálních a místních sdružení dětí a mládeže. Asociace TOM již po páté získala čestný titul „NNO uznaná MŠMT pro práci s dětmi a mládeží“. V současnosti je registrováno 220 oddílů, které najdeme ve všech krajích ČR. Jednotlivé oddíly mají právní způsobilost a sami si rozhodují o svém zaměření. Činnost oddílů je velice různorodé, některé oddíly se věnují turistice, tábornictví, cykloturistice jiné oddíly jsou vodácké, horolezecké nebo se věnují jízdě na koních či orientačnímu sportu.

Největším partnerem Asociace TOM je Klub českých turistů. Byť se jedná o dva samostatné spolky, jsou vzájemně propojené a spousta oddílů Asociace TOM jsou zároveň členy KČT. Dá se říci, že Asociace TOM vychovává mládež Klubu českých turistů.

1.5 Cíle a poslání organizace Asociace TOM

Na webových stránkách Asociace TOM můžeme nalézt toto prohlášení: *Asociace TOM se hlásí k myšlence občanské společnosti a podporuje vlastenectví, aktivní občanství, úctu k demokratickým tradicím našeho státu. Hlásí se k Úmluvě o právech dítěte a k Listině práv a svobod. Stanovy Asociace TOM (2017, str. 1) jako nejvyšší dokument organizace toto prohlášení upřesňují a definují poslání organizace a její cíle takto: Poslání Asociace TOM ČR je smysluplné naplňování volného času a výchova dětí a mládeže, zejména rozvíjením jejich činnosti na poli turistiky, tábornictví, ochrany přírody, sportovních, kulturních, sociálních a charitativních aktivit.*

Asociace TOM ČR se hlásí k myšlence občanské společnosti, podporuje vlastenectví, aktivní občanství a úctu k demokratickým tradicím našeho státu. Hlásí se k Úmluvě o právech dítěte, k Listině základních práv a svobod, k rasové a mezigenerační toleranci a rovněž k toleranci vůči menšinám. Jejím cílem je přibližovat tyto myšlenky a principy svým členům. Členové Asociace TOM ČR dbají při své práci ve spolku právního řádu ČR.

1.6 Organizační struktura

Asociace turistických oddílů mládeže České republiky je spolek zapsaný ve spolkovém rejstříku. V Asociaci TOM funguje dvoustupňový systém řízení, kdy jeden stupeň tvoří ústřední orgány (sněm, předsednictvo a revizní komise), druhý stupeň přímo oddíly a krajské rady. Jednotlivé oddíly jsou evidovány jako pobočné spolky hlavního spolku na základě stanov, mají svou právní subjektivitu, vedou si své hospodaření a účetnictví, rozhodují o svých statutárních orgánech a o náplni své činnosti. V Asociaci TOM jsou koedukované, chlapecké a dívčí oddíly různého věku. Jednotlivé oddíly si vybírají svou činnost podle zájmu členské základny. (Stanovy Asociace TOM, 2017)

Nejvyšším orgánem Asociace TOM je sněm vedoucích, který se schází nejméně dvakrát za pět let. Jednou za pět let je sněm volební, kde se volí vedení spolku (předsednictvo) a revizní komise.

Předsednictvo řídí činnost Asociace TOM v době mezi zasedáními sněmu v souladu s jeho usneseními. Předsednictvo volí ze svého středu předsedu a místopředsedu, kteří jsou statutárními zástupci organizace. Předsednictvo zejména:

- vytváří podmínky pro činnost jednotlivých oddílů,
 - zodpovídá za centrální hospodaření Asociace TOM,
 - komunikuje s oddíly,
 - vydává časopis Tomík a publikace potřebné pro činnost Asociace TOM,
 - spravuje síť turistických základen,
 - rozděljuje dotace pro jednotlivé oddíly a pomáhá jim s vyúčtováním dotací,
 - rozhoduje o vyloučení člena a o zrušení oddílu Asociace TOM z důvodu hrubého porušování stanov a jiných vnitřních předpisů spolku,
 - k plnění svých úkolů zřizuje ústředí, které řídí předseda Asociace TOM.
- (Stanovy Asociace TOM, 2017)

1.7 SWOT analýza organizace Asociace TOM

Vize organizace
<ul style="list-style-type: none">• Rozšíření sítě turistických základen• Zvýšení členské základny na více než 10 000 členů• Zkvalitnění přípravy vedoucích

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none">• Kvalitní oddíloví vedoucí• Pestrá nabídka• Zajišťování finančních prostředků• Jednoduchá struktura• Akčnost• Tolerance a láska ke svobodě• Zajímavá školení	<ul style="list-style-type: none">• Závislost na penězích ze státního rozpočtu• Nerovnoměrné zastoupení v jednotlivých krajích• Nechuť podřídit se autoritě• Málo kvalitních lektorů• Časová náročnost

Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none">• Společenská poptávka po aktivním trávení volného času• Získání kvalifikovaných lektorů	<ul style="list-style-type: none">• Odchod klíčových lektorů• Malá účast, nezájem o vzdělávání• Omezení dotací• Změny legislativy

1.7.1 Vize Asociace TOM

Asociaci TOM se povedlo vybudovat síť základen, které ke své činnosti využívají oddíly z celé republiky. Postupně získala a zrenovovala 16 chalup, které slouží rozličným aktivitám Tomíků. Co opravdu chybí, je větší základna, kterou by mohly využívat oddíly, které mají více než 40 členů. Zvláště v Moravskoslezském kraji je takových oddílů přes dvacet a narážejí na problém, že se do žádné stávající základny nevejdou všichni. Základna by také mohla sloužit jako hlavní školicí středisko pro celou Asociaci TOM.

Největším problémem této vize jsou finance. Samotné pořízení a vybavení základny by stálo nemalé finanční prostředky a také provoz tak velkého zařízení by byl finančně náročný.

Druhá vize je zaměřená na členskou základnu – již několik let se členská základna pohybuje kolem hranice 9 000 členů. Asociace by ráda překročila hranici 10 000 členů. Asociace TOM je otevřená pro všechny, nezatěžuje své pobočné spolky zbytečnou administrativou. V poslední době vedení spolku pociťuje zvýšený zájem o členství v Asociaci, ať v jednotlivých oddílech, nebo i zájem již fungujících uskupení, která by ráda našla zastřešující organizaci.

Třetí vize se věnuje vzděláváním vedoucích. Vedení spolku si uvědomuje, že Asociace TOM umí připravit kvalitní kurzy, ale vlastně neexistuje žádný vzdělávací systém, který by stanovil nebo nabídl, jaké vzdělávací aktivity by měl nebo mohl absolvovat vedoucí oddílu či instruktor.

1.7.2 Silné stránky organizace

V Asociaci TOM najdeme kvalitní vedoucí, kteří jsou zapálení pro práci s dětmi. Většina vedoucích se rekrutuje z původní členské základny jednotlivých oddílů. Jsou to dobrovolníci, kteří mají odborné znalosti a předpoklady.

Asociace TOM nabízí velice širokou pestrost nabídky, najdeme zde oddíly, které se věnují turistice a tábornictví, ale najdeme zde i vysoce specializované uskupení, zaměřené na vodáctví, vysokohorskou turistiku nebo oddíly, které se věnují charitě, práci se slabozrakými dětmi či pořádají tábory pro děti krajanů z Ukrajiny. (Výroční zpráva 2016)

Velikou výhodou je také, že jednotlivé oddíly jsou naprosto samostatné a mohou si rozhodovat o své činnosti, o svém zaměření i o svém hospodaření. Jednotlivé oddíly jsou finančně nezávislé, všichni mají stejnou šanci na získání nemalých dotací na svoji činnost z ústředních peněz a zároveň nejsou omežovány ve vlastních aktivitách. Oddíly si mohou podávat svoje vlastní projekty a žádosti o dotace. Mezi předsednictvem a oddíly nejsou už žádné mezistupně řízení a oddíl nemusí čekat na schválení svých záměrů.

Další silnou stránkou Asociace TOM je vysoká akčnost. Platí zásada: pokud něco chceme, tak to udělejme. Jsou oddíly, které jsou schopné uspořádat mistrovské závody v turistickém sportu, pořádají sportovní turnaj pro několik stovek tomíků či zorganizovat letní sraz turistické mládeže. (Novotný, 2016)

Asociace TOM si za pětadvacet let od svého založení vybudovala velkou prestiž a společenského uznání a má dobré jméno nejenom u státních a samosprávných orgánů, ale i u veřejnosti.

V Asociaci TOM pracuje rada vzdělávání, která má na starost organizaci jednotlivých školení. Tato školení jsou připravována vysoce profesionálně a mají pozitivní ohlas u účastníků.

1.7.3 Slabé stránky organizace

Organizace je závislá na financování ze státního rozpočtu. Zhruba 75% příjmů Asociace TOM tvoří dotace a granty, které poskytuje převážně ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále také MŠMT). Tento stav způsobuje nejistotu, zda se podaří zajistit dostatek finančních zdrojů pro činnost. Závislost na státním rozpočtu způsobuje nejistotu při plánování činnosti a investicích v dlouhodobém horizontu. (Výroční zpráva 2016)

Asociace TOM je organizace s celorepublikovou působností, ale v jednotlivých krajích jsou velké rozdíly, co se týká počtu oddílů i členské základny. Mezi nejsilnější kraje patří Moravskoslezský (je zde registrováno 49 oddílů a 2 110 členů) a Středočeský (36 oddílů a 1 669 členů) mezi nejslabší se řadí Karlovarský kraj (se 3 oddíly a 48 členy) a Olomoucký kraj, který vykazuje 4 oddíly a 91 členů. (Výroční zpráva 2016)

Jednotlivé oddíly, potažmo vedoucí jsou v Asociaci TOM zvyklí na to, že se mohou svobodně rozhodovat a ústředí jim nic centrálně nenařizuje. Proto není akceptovatelné používat v řízení systém směrnic a nařízení. Většina věcí se předkládá formou nabídky, kterou mohou a nemusí využít.

V oblasti vzdělávání pracuje na centrální úrovni jen malá skupinka lektorů, která připravuje veškeré vzdělávací aktivity. Tvoří sehraný tým, ale určitě by jejich práci prospělo, pokud by se tým rozšířil o další kvalitní lektory. Ročně připravují a vedou přes deset školení a kurzů. Všechny jsou koncipované jako víkendové nebo vícedenní a tím je dáno i velké časové zatížení pro jednotlivé lektory.

1.7.4 Příležitosti pro Asociaci TOM

Společenská poptávka – společnost dává čím dál více najevo, že si uvědomuje důležitost neformálního vzdělávání, které probíhá ve sdruženích dětí a mládeže a v nestátních neziskových organizacích. Tato činnost je podporována a jsou vytvářeny

podmínky pro rozvoj této činnosti. V roce 2015 byly do Národní soustavy kvalifikací zařazené i kvalifikace v oblasti neformálního vzdělávání dětí a mládeže, jako je *hlavní vedoucí zotavovací akce dětí a mládeže, samostatný vedoucí volnočasových aktivit dětí a mládeže a vedoucí volnočasových aktivit dětí a mládeže* (Národní soustava kvalifikací, 2015). Tedy přesně ty kvalifikace, které jsou potřebné i v Asociaci TOM a které absolventi vzdělávacích aktivit v Asociaci TOM získávají. Příležitostí pro Asociaci TOM je, že její vzdělávací aktivity budou splňovat požadavky pro uznávání těchto kvalifikací. Další příležitostí je, že Asociace TOM získá oprávnění uznávat a ověřovat tyto kvalifikace a získá postavení takzvané autorizované osoby.

Asociace TOM potřebuje rozšířit síť lektorů, kteří se podílejí na vzdělávání v rámci asociace. Nabízí se dvě cesty, jak toho dosáhnout. Vychovat si nové lektory a zároveň zkušené vedoucí a nabídnout jim možnost předávat své zkušenosti a znalosti dalším vedoucím.

1.7.5 Hrozby pro Asociaci TOM

Pokud by se omezily finanční prostředky, které Asociace TOM dostává ze státního rozpočtu, musela by organizace omezit svoji činnost a přehodnotit svoji potřebu vlastnit turistické základny. Jednotlivé oddíly by si museli sami zajistit finanční prostředky pro svou činnost. Pro nedostatek financí, by se muselo přistoupit i k personálním změnám, snížil by se stav pracovníků ústředí a zredukoval by se rozsah služeb, které ústředí zajišťuje pro jednotlivé oddíly.

Změna legislativy by mohla způsobit omezení činnosti organizace či dokonce vést k zániku Asociace TOM.

V oblasti vzdělávání je hrozbou odchod klíčových lektorů. Většinu kurzů organizují dva hlavní lektoři se svými týmy. Na nich stojí a padá celé vzdělávání v Asociaci. Další hrozbou by bylo nezájem vedoucích a členů o nabízené kurzy a školení. Je velmi nepříjemné připravit kvalitní kurz, a pak ho zrušit pro nezájem účastníků.

1.7.6 Zhodnocení analýzy

Asociace TOM patří mezi úspěšné dětské a mládežnické organizace se stabilní členskou základnou. V některých krajích by stálo za to vyvinout úsilí, aby se členská základna rozšířila a Asociace TOM byla vnímána v celé republice jako stabilní a silná organizace.

Velkým potenciálem jsou vedoucí, kteří v Asociaci vedou jednotlivé oddíly. Protože se většinou jedná o aktivní a otevřené lidi, nabízí se možnost využít jejich zkušenosti a vychovat si z nich silnou skupinu lektorů, která by dokázala zajímavou formou předávat své zkušenosti mladším kolegům. Ti nejlepší z nich by se mohli stát lídry ve vzdělávání a mohli by sami organizovat a pořádat vzdělávací akce.

V Asociaci TOM je silně zakořeněna a také vnímána jako priorita láska ke svobodě, toleranci, a to ve všech podobách, ať se jedná o svobodu projevu, svobodné rozhodování o zaměření jednotlivých oddílů nebo volbě činností, o toleranci k jiným lidem či menšinám.

V oblasti vzdělávání bude účinnější spíše zavést systém doporučení, co by měl umět a znát jednotlivý činovník organizace, a zároveň mu nabídnout vhodné vzdělávání, kde může získat požadované kompetence, než vydávat směrnice a podmiňovat výkon konkrétní funkce splněním zkoušky či povinným absolvováním konkrétního školení.

Společně s Českou radou dětí a mládeže je potřebné vyvinout tlak na centrální orgány, zvláště na ministerstvo školství, aby s dětskými a mládežnickými organizacemi byly uzavřeny dlouhodobé smlouvy ohledně financování, které by přispěly ke stabilitě prostředí a umožnily by realizovat i časově náročnější projekty.

Také je nutné, aby se vedoucím, kteří pracují dlouhodobě s dětmi, dostalo patřičného společenského uznání a společnost ocenila jejich práci.

2 Systémy vzdělávání v jiných mládežnických organizacích

Tato kapitola má za úkol blíže charakterizovat dvě vybrané organizace, které patří mezi nejvýznamnější dětské a mládežnické organizace v České republice a představit a popsat jejich systém vzdělávání. Stručně představuje samotné organizace, jejich organizační strukturu a seznamuje s posláním a cíli dané organizace. Tyto dětské a mládežnické organizace mají podobnou činnost, jako vyvíjí Asociace TOM, a pracují i se stejnou cílovou skupinou, proto je důležité poznat jejich systém vzdělávání a inspirovat se, jak takový systém vzdělávání může vypadat, případně vyvarovat se některých věcí, které by v Asociaci TOM nebyly akceptovatelné.

2.1 Junák – český skaut, z. s.

Junák – český skaut, z. s. (dále jen Junák) patří mezi největší dětské organizace působící v České republice. Výroční zpráva Junáka z roku 2016 uvádí, že Junák má více než 56 000 členů, kteří pracují ve 2 100 oddílech v celé republice. Junáci mají velmi podobnou činnost jako oddíly Asociace TOM ČR a jak je popisováno v kapitole 1, jsou obě organizace historicky propojené.

Skauting se zrodil ve Velké Británii v roce 1907, kdy Robert Baden-Powell pořádá první tábor pro dvacet hochů, kde do praxe uvedl svou příručku pro průzkumníky - skauty. Tento tábor je považován za počátek hnutí skautingu a jeho myšlenky, které nabádaly k úctě k hodnotám, čestnosti, lásce k přírodě a měly za cíl vychovávat dobrého občana, se rychle rozšířily po celé Anglii a později do Evropy a do zámoří. (Šantora aj. 2012, str. 29)

Skautská idea se do Čech dostává roku 1911, kdy profesor A. B. Svojsík odjíždí do Anglie, aby se seznámil se skautskými ideály. V roce 1912 vychází jeho kniha Základy Junáctví, která je postavená na základních myšlenkách Baden-Powella a obohacená o Svojsíkovy nové prvky a myšlenky. Začal se používat český název Junák a ve stejném roce 1912 Svojsík organizuje i první skautský tábor nedaleko hradu Lipnice pro třináct chlapců.

Ve své stoleté historii musel český Junák několikrát přerušit svou činnost. Poprvé byla organizace zrušena v roce 1940, a to během druhé světové války. Skauting byl obnoven v roce 1945 a měl čtvrt miliónu členů. V roce 1948 byla organizace začleněna do Svazu československé mládeže a v roce 1950 rozpuštěna. Opětovná činnost byla umožněna během Pražského jara 1968. K třetímu zákazu činnosti dochází v roce 1970. Hned po revoluci v roce 1989 byla obnovena činnost skautské organizace. V roce 1993 po rozdělení

republiky na Českou a Slovenskou republiku se rozděluje i skautská organizace a vznikají dvě samostatné organizace, v Čechách Junák – svaz skautů a skautek ČR a na Slovensku Slovenský skauting,

Ve svých stanovách se Junák charakterizuje jako: *Dobrovolný, nezávislý a nepolitický spolek, jehož posláním a účelem je – v souladu s principy a metodami stanovenými zakladatelem skautského hnutí Robertem Baden-Powellem a zakladatelem českého skautingu A. B. Svojsíkem – podporovat rozvoj osobnosti mladých lidí; jejich duchovních, mravních, intelektuálních, sociálních a tělesných schopností tak, aby byli po celý život připraveni plnit povinnosti k nejvyšší Pravdě a Lásce; sobě samým; bližním, vlasti, celému lidskému společenství a přírodě.* (Junák – český skaut, z.s. stanovy spolku 2014, s. 1).

2.1.1 Organizační struktura Junáka

Mezi základní prvky organizační struktury Junáka patří Junák (hlavní spolek), vyšší organizační jednotky, základní organizační jednotky a zvláštní organizační jednotky.

- Junák spravují ústřední orgány, kterými jsou: valný sněm, náčelnictvo, ústřední revizní komise, rozhodčí a smírčí rada a výkonná rada.
- Vyšší organizační jednotky jsou junácké kraje a junácké okresy. Vyšším organizačním jednotkám jsou podřízeny další organizační jednotky.
- Základní organizační jednotku tvoří junácká střediska, u vodních skautů přístavy. Jedná se o pobočné spolky hlavního spolku. Jejich úkolem je především řídit a zajišťovat skautskou výchovu dětí a mládeže v dané lokalitě, být garantem kvality a poskytovat materiální a technické zázemí pro činnost jednotlivých oddílů. Skautské středisko je tvořeno minimálně třemi oddíly, z nichž jsou nejméně dva oddíly mladších členů. (Organizační řád, 2017).

2.1.2 Skautská výchovná metoda

Ve stanovách je i definována skautská výchovná metoda, která umožňuje naplňovat poslání a cíle junácké organizace. Skautská výchovná metoda vychází ze zásad, které stanovil již zakladatel skautského hnutí, ze zásad, které byly ověřeny dlouholetou praxí a byly doplněny o poznatky moderní pedagogiky. Jedná se o systém sedmi základních prvků,

kteřé jsou vnitřně provázané a tvoří nedělitelný systém: (Junák – český skaut, z.s. stanovy spolku 2014, s. 2-3).

- **Slib a zákon** – skautská výchova je založená především na dobrovolném závazku snažit se žít podle skautských zásad a principů.
- **Učení se zkušeností** – ve skautské výchově je na prvním místě člověk a jeho vlastní aktivita. Skautská výchova je postavená na zásadě, že se člověk věc nejlépe naučí tím, že činnost bude sám dělat. Pomocí vlastních prožitků a zkušeností získává nové znalosti, dovednosti a postoje.
- **Družina** – je základním stavebním prvkem skautského oddílu a zároveň i místem, kde hlavně probíhá skautská výchova. Jedná se o malou skupinku dětí, většinou podobného věku, kterou vede dospívající chlapec či dívka nebo dospělý vedoucí. Skautská družina rozvíjí sociální dovednosti, učí jednotlivé členy pracovat se silnými i slabými stránkami a uplatnit je ve prospěch skupiny. Vedoucí družiny je veden k zodpovědnosti za svěřené děti a za organizaci programu pro danou skupinku.
- **Symbolický rámec** – Skauting využívá ve své výchovné metodě hry, příběhy, silnou motivaci, rozličné symboly a vzory, které jsou pro mladé lidi přitažlivé, a zároveň jim umožní vnímat hodnoty, z nichž skauting vychází.
- **Příroda** – je nejpřirozenějším výchovným prostředím, které dokáže inspirovat a rozvíjet každého člověka. Skauti se učí nejenom v přírodě žít, ale také ji poznávat a chránit.
- **Program osobního růstu** – skauting nenabízí jenom pestrý a zajímavý program pro každého člena, ale podporuje i všestranný individuální rozvoj jedince, založený na jeho vnitřní motivaci.
- **Dospělí průvodci** – dospělí ve skautingu hrají roli průvodců mladého člověka. Ukazují mu cestu, pomáhají, radí, podporují jej a vedou ho k tomu, aby dokázal převzít odpovědnost za své činy. (Junák – český skaut, z.s. stanovy spolku 2014, s. 2-3).

2.1.3 Skautský vzdělávací systém

V Junáku existuje velice propracovaný systém vzdělávání. Jeho cílem je pomáhat a rozvíjet členům Junáka jejich přirozené schopnosti a dovednosti tak, aby je mohli a chtěli

využít ve prospěch organizace. Systém neslouží jenom k výchově činovníků, ale věnuje se osobnostnímu rozvoji každého člena.

Skautský vzdělávací systém je rozdělen na dvě kategorie vzdělávání:

Kvalifikační vzdělávání – výkon většiny činovnických funkcí je podmíněn získáním požadované kvalifikace.

- Pro vedoucí, kteří se věnují přímé práci s dětmi, jsou určené čekatelské a vůdcovské zkoušky. Obdobná kvalifikace pro vedoucí vodáckých aktivit jsou vodácké minimum a kapitánské zkoušky.
- Pro ty, co se chtějí věnovat výchově a vzdělávání činovníků, jsou určeny odborné činovnické kvalifikace pro jednotlivé obory skautské činnosti a instruktorské kvalifikace.
- Pro činovníky, kteří zajišťují organizační a hospodářské zázemí organizace jsou určeny manažerské kvalifikace, jako jsou střediskové minimum, organizační zkouška a hospodářská zkouška.

Nekvalifikační vzdělávání – zahrnuje nástavbové vzdělávací akce, jako jsou například rádcovské kurzy, lesní školy, semináře a jiné formy vzdělávání.

- Rádcovský kurz - je určený pro věkovou kategorii (12–15 let), a zároveň pro aktivní členy, kteří již vedou nebo budou vést družinu a chtějí si prohloubit své znalosti.
- Lesní kurz – je určený kategorii (15–20 let), jejímž primárním cílem je udržet tuto věkovou kategorii v organizaci. Kurzy se hlavně věnují osobnostnímu rozvoji a rozvíjí prvky sebevýchovy. Kurz trvá minimálně devět dní, z toho alespoň týden vcelku.
- Lesní škola – zabezpečuje vyšší vzdělání skautských činovníků, kteří se chtějí podílet na výchově vedoucích oddílů. Zdokonalují se v oblasti znalostí, vědomostí, dovedností, postojů a návyků. Lesní škola je místem pro výměnu zkušeností, umožňuje hledat nové metody, inspiruje a motivuje. Lesní škola trvá nejméně 14 dnů, z toho alespoň jeden týden vcelku.

K důležitým pilířům skautské výchovy patří Lesní školy a Lesní kurzy. Proto jsou na ně kladeny přísnější nároky – z hlediska složení instruktorského sboru, délky, forem, obsahu atd. Konání každé lesní školy či kurzu schvaluje Výkonná rada Junáka. (Řád pro vzdělávání činovnic a činovníků, 2017)

Vzdělávání v Junáku má na starost zpravodajka Výkonné rady Junáka pro vzdělávání, která má k dispozici poradní orgán - Odbor pro vzdělávání činovníků. Tento odbor má na starost velké vzdělávací projekty, jako jsou revize kvalifikačního systému, vytváření metodik, vývoj nových vzdělávacích nástrojů a organizuje celostátní setkání vzdělavatelů - Ústřední lesní školu.

Pro Asociaci Tom ČR jsou nejvíce využitelné kvalifikační prvky, které jsou určeny pro přímou práci s dětmi a pro výchovu dalších pracovníků. Proto se zaměříme na tyto oblasti podrobněji.

Čekatelská zkouška je základním stupněm činovnického vzdělávání. Ostatní kvalifikační stupně většinou vyžadují tuto zkoušku jako základní podmínku pro účast na vzdělávání. Čekatelská zkouška je určena těm, kteří se chtějí podílet na vedení oddílu. Uchazeč musí být starší 15 let, musí získat souhlas vedoucího střediska a doporučení svého vedoucího oddílu, dále musí být zdravotně způsobilý pro práci s dětmi a bezúhonný.

Cílem čekatelské zkoušky je prověřit zralost uchazeče a zjistit, zda je schopen pracovat s dětmi a vést dětský kolektiv.

Absolvent čekatelské zkoušky je oprávněn ke spoluúčasti na vedení oddílu, k vedení krátkodobých, většinou jednodenních akcí podle pokynů vedoucího oddílu. (Řád pro vzdělávání činovnic a činovníků, 2017, s. 14)

Vůdcovská zkouška je určena těm, kteří chtějí samostatně vést oddíl, zároveň je kvalifikačním předpokladem pro výkon některých funkcí v Junáku a také vstupní podmínkou pro některé další vzdělávací akce. Uchazeč musí být starší 18 let, musí získat souhlas vedoucího střediska, dále musí být zdravotně způsobilý pro práci s dětmi a bezúhonný. Dalšími podmínkami jsou čekatelská zkouška, roční praxe ve vedení oddílu a získání kvalifikace zdravotníka zotavovacích akcí.

Cílem vůdcovské zkoušky je zjistit, zda kandidát je schopen samostatně a úspěšně vést a vychovávat mládež podle skautských zásad. Musí prokázat znalosti ze základů skautingu, zda ovládá obsah a metody skautské výchovy. Musí také prokázat potřebné osobnostní předpoklady, znalosti a dovednosti pedagogické a psychologické, organizační a právní.

Absolvent vůdcovské zkoušky je oprávněn k samostatnému vedení oddílu nebo tábora. Zároveň získává i akreditovanou kvalifikaci Hlavního vedoucího tábora s celostátní platností. (Řád pro vzdělávání činovnic a činovníků, 2017, s. 15)

Instruktorská kvalifikace je určena těm, kteří se chtějí podílet na vzdělávání ostatních činovníků. Uchazeč musí být starší 21 let, musí mít složenou vůdcovskou zkoušku, rok činovnícké praxe, absolvovat kurz (instruktorskou školu nebo instruktorskou lesní školu), dále uchazeč musí splnit alespoň jednu z těchto podmínek: zpracování odborného tématu písemně nebo přednáškou, získání libovolné odborné činovnícké kvalifikace nebo nejméně dvakrát být členem zkušební komise vůdcovských zkoušek.

Cílem Instruktorské kvalifikace je prokázat schopnost uchazeče vzdělávat a vychovávat činovníky. Absolvent je oprávněn k instruktorské činnosti, samostatně vést vzdělávací aktivity a akce, předsedat zkušebním komisím a podílet se na přípravě metodických materiálů. (Řád pro vzdělávání činovnic a činovníků, 2017, s. 24)

Skautský vzdělávací systém může být inspirací pro Asociaci TOM v některých oblastech. V novém vzdělávacím systému potřebuje Asociace TOM mít konkrétní kvalifikaci pro mladé lidi ve věku 13–18 let. Jsou to většinou aktivní mladí lidé s velikým nadšením a oddílový život je naplňuje. Později z nich vycházejí noví oddíloví vedoucí. Pro tuto kategorii budou do systému vzdělávání v Asociaci TOM použity prvky z vůdcovské zkoušky – hry v klubovně – a z čekatelské zkoušky – výukové bloky věnované potřebám dětí a mládeže a základům první pomoci.

Druhou kvalifikaci, kterou bude potřeba zavést je kvalifikace pro oddílového vedoucího. U této kategorie bude vzorem skautská vůdcovská zkouška. Oproti skautskému vzdělávacímu systému nebude v Asociaci TOM její získání podmíněno délkou praxe v oddíle nebo absolvováním kurzu zdravotníka zotavovacích akcí jako v Junáku. Stejně jako u vůdcovské zkoušky bude kvalifikační vzdělávací aktivita pro vedoucí Asociace TOM rozdělena na několik kategorií, ve kterých získají potřebné kompetence pro vedení oddílu nebo tábora. Budou to kategorie: osobnost vedoucího, organizátor, vychovatel, vedoucí a program.

Třetí oblastí, kde bude Asociace TOM hledat inspiraci v skautském vzdělávacím systému, je výchova lidí, kteří se chtějí věnovat vzdělávání ostatních, ať na úrovni oddílu nebo na celostátní úrovni jako lektori nebo samostatní vedoucí vzdělávacích aktivit. V Asociaci TOM zatím není ustanovena kvalifikace lektora (vzdělavatele a vychovatele instruktorů a vedoucích) a ani neexistuje vzdělávání pro tuto kategorii.

2.2 Pionýr, z. s.

Pionýr, z. s. (dále jen Pionýr) je druhou největší organizací, která se věnuje dětem a mládeži v České republice. Výroční zpráva z roku 2016 uvádí, že Pionýr má téměř 14 000 členů, kteří navštěvují 527 oddílů a 123 klubů. (Výroční zpráva Pionýr, 2016) Pionýr podporuje různorodou celoroční činnost. Jeho členové jezdí na výpravy, věnují se sportu, kultuře, poznávání přírody a získávají technické dovednosti.

Pionýrská organizace vznikla v Sovětském svazu v roce 1922. Jednalo se o dětskou organizaci, která byla přímo řízená vládnoucí Komunistickou stranou Sovětského svazu a jejím cílem bylo vychovávat děti a mládež v duchu komunistické ideologie.

Pionýrské hnutí se do Čech dostává v roce 1949, kdy je založena Pionýrská organizace Junáka v letech 1950 přejmenovaná na Pionýrskou organizaci Československého svazu mládeže (ČSM). Je snaha vybudovat jednotnou pionýrskou organizaci podle sovětského typu, která by sloučila stávající mládežnické organizace. Pionýrská organizace pracuje hlavně při školách, čímž se činnost z velké části formalizovala. Celospolečenské uvolnění v roce 1968 vede k rozdělení jednotné organizace dětí a mládeže na jednotlivé organizace. Vzniká samostatný Pionýr, který již nepracuje při školách a profiluje se jako nepolitická dětská organizace. V roce 1970 dochází k ukončení samostatné činnosti jednotlivých organizací a opět vzniká jednotná organizace Pionýrská organizace ČSSR, později přejmenovaná na Pionýrskou organizaci socialistického svazu mládeže. Po revoluci v roce 1989 dochází k rozpadu jednotné mládežnické organizace a v roce 1990 opět vzniká samostatná organizace Pionýr. (Krtička, Bělohávek, 2008)

Ve svých stanovách se Pionýr charakterizuje jako: *demokratický, dobrovolný, samostatný a nezávislý spolek dětí, mládeže a dospělých. Předmětem hlavní činnosti Pionýra je veřejně prospěšná činnost. Podporuje tvorbu a naplňování zejména sociálních, kulturních a sportovních programů, především s ohledem na ochranu práv dětí a rozvíjení jejich volnočasových aktivit. Zabývá se osvětovou, výchovnou, vzdělávací, charitativní činností; obhajobou a uspokojováním zájmů a oprávněných potřeb dětí a mládeže bez ohledu na jejich členství ve spolku.* (Stanovy Pionýra a program Pionýra, 2016, s. 5).

2.2.1 Organizační struktura Pionýra

Nejvyšším orgánem Pionýra je Výroční zasedání Pionýra, dalšími orgány Pionýra jsou: Česká rada Pionýra, předseda Pionýra, dva místopředsedové Pionýra, ekonom

Pionýra, Výkonný výbor České rady Pionýra, Kontrolní komise Pionýra a Rozhodčí komise Pionýra.

Pionýr dle svých stanov zřizuje pobočné spolky, které tvoří: pionýrské skupiny, pionýrská centra a krajské organizace Pionýra. Pobočné spolky mají právní způsobilost. (Stanovy Pionýra a program Pionýra, 2016, s. 8).

- Krajská organizace Pionýra zajišťuje a řídí činnost spolku v rámci jednotlivých krajů. Mezi jejich hlavní úkoly patří zastupovat spolek na úrovni kraje, vést evidenci pionýrských skupin, oddílů a členů a zajišťovat vzdělávací činnost prostřednictvím pionýrských vzdělávacích center.
- Základní organizační jednotku tvoří pionýrské skupiny, jejím účelem je řídit činnost jednotlivých oddílů a klubů, které zřídila, poskytovat jim organizační a ekonomickou podporu. Přímou výchovnou práci s dětmi a mládeží zajišťují jednotlivé pionýrské oddíly a kluby, které však nemají právní způsobilost. (Stanovy Pionýra a program Pionýra, 2016, s. 8–18).

2.2.2 Pionýrská výchova

Základním dokumentem, kde jsou popsány principy, a zásady pionýrské výchovy je Program Pionýra (2015). Zde se můžeme dočíst, že veškerá činnost v Pionýru směřuje k výchově jednotlivce od dítěte až k dospělému člověku, který je aktivní, slušný a svobodný a dokáže být platným členem společnosti.

Ideály Pionýra tvoří základní hodnoty, které se předávají výchovnou prací. Jsou vnímány jako vodítka a vlastní cíl výchovy, ke kterému se snaží přiblížit.

- **Paměť** – Pionýr poznává dějiny svého národa a chová v úctě tradice a historii.
- **Pomoc** – Pionýr pomáhá ostatním, je solidární a zastává se slabších.
- **Poznání** – Pionýr si osvojuje vědění, znalosti a dovednosti, chce poznat okolní svět i sebe.
- **Pravda** – Pionýr chrání pravdu a je spravedlivý. Vždy hraje fér a drží dané slovo.
- **Přátelství** – Pionýr je přátelský a ohleduplný.
- **Překonání** – Pionýr se nebojí překážek a snaží se je překonávat.
- **Příroda** – Pionýr chrání vše živé, objevuje krásy přírody a chrání ji.

(Stanovy Pionýra a program Pionýra, 2016).

Ve výchově jsou uplatňovány tyto principy: Základním výchovným prostředkem v Pionýru je hra. Je podporována zvědavost a touha po poznání, je kladen důraz na všestranný rozvoj každého jedince při respektování věkové a individuální zvláštnosti. Členové jsou vedeni k samostatnosti, k odpovědnosti za osobní růst a k týmové spolupráci, Výchova je postavena na principu respektu, spolupráci a vzájemné inspiraci mezi generacemi. (Stanovy Pionýra a program Pionýra, 2016)

2.2.3 Pionýrský vzdělávací systém

Vzdělávání v Pionýru se řídí Směrnicí pro přípravu a vzdělávání v Pionýru z roku 2014. Cílem vzdělávání je práce s dospívajícími členy a vedoucími. Je kladen důraz na uplatnění každého člena podle jeho možností, schopností, věku a osobnostních předpokladů. Vzdělávání má připravovat pro práci s dětmi a také napomáhat k postupnému rozvoji celé osobnosti.

Pionýrský vzdělávací systém rozlišuje dvě základní kategorie vzdělávání:

- Kvalifikace s platností ve spolku Pionýr – je nezbytným předpokladem pro vykonávání většiny funkcí. Tuto kategorii můžeme dále dělit na:

Vstupní

- Pionýrské minimum je určené všem členům starším 15 let, kteří pracují na pionýrské skupině nebo na táborech. Jedná se o vstupní kvalifikaci, která plní funkci proškolení pracovníků před získáním řádné kvalifikace.

Základní – výchozí stupeň

- Kvalifikace instruktora – pro nadějně členy ve věku 15–18 let. Organizuje pionýrská skupina.
- Kvalifikace oddílového vedoucího – určená těm, kteří chtějí přímo pracovat s dětmi a vést pionýrský oddíl nebo klub. Organizuje pionýrská skupina nebo vzdělávací centrum a je určené pro členy starší 18 let.
- Kvalifikace pro výkon volených a jmenovaných funkcí – pro členy starší 18 let, pořádá vzdělávací centrum. Nejpozději rok po svém jmenování nebo zvolení do určité funkce musí dotyčný absolvovat příslušný kurz. Jedná se o kurz pro vedoucí pionýrské skupiny,

hospodáře nebo revizora pionýrské skupiny, pro člena rady a pro garanta pionýrského vzdělávacího centra.

Odborná – slouží k hlubší a specializované přípravě dle potřeb a zaměření jednotlivých článků sdružení nebo celého spolku.

- Pracovník pionýrských táborů – kvalifikace je zaměřena na specifickou činnost na táborech (vodácké kurzy, lyžařský instruktor, speciální příprava hospodářů).
- Vedoucí zájmových oddílů – kvalifikace je určena pro vedoucí specializovaných oddílů, jako jsou střelecké, vodácké nebo oddíly které se věnují extrémním sportům.
- Lektor – je určena pro osoby, které chtějí věnovat výchově a vzdělávání.

Rozšiřující – je zaměřena především na rozšiřování a prohlubování znalostí a dovedností. Tento stupeň přípravy může být rozhodnutím příslušné organizační jednotky předepsán jako povinný k výkonu některé funkce.

- Metodická příprava na pionýrské skupině
- Tematicky zaměřené kurzy
- Výměny zkušeností a semináře
- Kvalifikace s obecnou platností – jedná se o kurzy akreditované ministerstvem školství. Cílem je získání a rozvoj vědomostí, schopností a praktických dovedností. Jedná se o systém celoživotního vzdělávání.
 - Vedoucí dětského kolektivu stupeň A a B – kvalifikace pro vedoucí oddílů, jejich zástupce a instruktory
 - Zdravotník zotavovací akce
 - Hlavní vedoucí tábora
 - Hospodář – ekonom

(Směrnice pro přípravu a vzdělávání v Pionýru 2014)

Vzdělávání v Pionýru mají na starost Pionýrská vzdělávací centra, která jsou zřízena na krajské úrovni (Pionýrské vzdělávací centrum krajské organizace Pionýra) nebo na centrální úrovni (Ústřední pionýrské vzdělávací centrum). V jednotlivých centrech pracuje Garant vzdělávání, který má na starost organizaci činnosti daného centra. Organizuje jednotlivé semináře a kurzy, zpracovává vzdělávací plán a vede nebo zajišťuje program kurzů.

Celý systém vzdělávání v organizaci Pionýr je velice formální a těžkopádný. Velmi dobře funguje vzdělávání na nejnižší úrovni určené instruktorům a vedoucím oddílů. Naopak kvalifikace pro výkon volených a jmenovaných funkcí neplní svou funkci. Požadavky na získání této kvalifikace jsou velice přísné a v praxi neakceptované. Také nastavení vzdělávacího systému tak, aby ho zajišťovaly krajské organizace, není příliš vhodné. Některé kraje se opakovaně potýkají s problémem, že nejsou schopné naplnit jednotlivé kurzy a tím nejsou schopné garantovat získání požadované kvalifikace.

Pro potřebu Asociace TOM je potřeba vybudovat funkční systém, který bude respektovat skutečné potřeby organizace. Kvalifikační vzdělávání bude zajištěno na celostátní úrovni, a to radou vzdělávání.

Pro Asociaci TOM jsou inspirací dvě kvalifikace, které doposud ve své nabídce neměla. Jedná se o kvalifikaci instruktora, která je určena pro nadějně členy ve věku 15–18 let a o kvalifikaci lektora, která je určena pro členy, kteří se chtějí uplatnit ve výchově a vzdělávání. Také rozdělení systému na jednotlivé stupně, to znamená na základní (kvalifikační) stupeň, který zajišťuje získání požadované kvalifikace, a na odborný stupeň, který zajišťuje požadovanou odbornost, je inspirující a bude zahrnuto do připravovaného systému vzdělávání v Asociaci TOM. Požadavky na splnění jednotlivých kvalifikačních stupňů budou upravené podle požadavků vedoucích oddílů a podle potřeb Asociace TOM.

3 Současný stav vzdělávání v Asociaci TOM

Třetí kapitola seznamuje čtenáře se současným stavem vzdělávání v Asociaci TOM. Představuje a popisuje jednotlivé vzdělávací aktivity, které jsou nabízeny vedoucím oddílům, jejich pomocníkům – instruktorům a zdravotníkům.

Vzdělávání v Asociaci TOM řídí a organizuje rada vzdělávání, pomocný orgán předsednictva Asociace TOM. Mezi její hlavní náplně činnosti patří:

- akreditace vzdělávacích akcí,
- organizování vzdělávacích aktivit podle požadavků předsednictva Asociace TOM a podle potřeb vedoucích oddílů,
- vedení databáze získaných kvalifikací členů.

V Asociaci TOM neexistuje předpis či směrnice, který by upravoval problematiku vzdělávání. Časem se ustálilo několik vzdělávacích aktivit, které jsou zaměřeny na vzdělávání vedoucích, instruktorů nebo zdravotníků. Tyto kurzy a školení mají svůj stabilní lektorský tým i odpovídající kvalitu. Chybí jim ale celková provázanost do nějakého systému vzdělávání a také nejsou definovány výstupy - jaké by měl mít absolvent znalosti a dovednosti a jaké kompetence by měl získat. Taktéž náplň jednotlivých školení a kurzů je plně v rozhodnutí daného lektorského týmu a není pevně stanovena.

3.1 Vzdělávání instruktorů

Vlajkovou lodí celého vzdělávání v Asociaci TOM jsou takzvané táborové školy. Jedná se o intenzivní sedmidenní kurz, který je určený pro mladé lidi ve věku 16–19 let se zájmem o další práci v oddíle. Táborové školy jsou pořádány od roku 1996 na dvou místech. Ve Sloupu v Čechách a na Moravě v Polaně v Beskydech. Česká i Moravská táborová škola má svůj lektorský tým a každá z nich je jinak zaměřená. Moravská je více věnovaná turistice, táboření a její součástí je vícedenní přechod nějakého pohoří, v posledních letech nejčastěji Malé Fatry na Slovensku. Česká škola se více věnuje přípravě programu ať již na jednodenní či vícedenní víkendové akce nebo programové přípravě tábora. Jsou probírány celotáborové, celoroční a etapové hry, ale také hry vhodné do klubovny či na výlet.

Společným jmenovatelem programů obou škol jsou hry, zdravotní péče, organizace letních táborů, právní minimum, psychologie a pedagogika a také odborné programy zaměřené na uzly, lasování, lanové překážky, zážitkové hry, netradiční sporty a orientaci

v terénu. Při výuce se málokdy používají klasické výukové metody, jako je přednáška, práce s textem a podobně, ale převládají prvky zážitkové pedagogiky.

Posláním táborových škol je zejména:

- podchytit zájem mladých lidí o setrvání v organizaci,
- umožnit setkávání mladých lidí podobného věku a zálib,
- rozvoj osobnosti,
- získat základní znalosti a dovednosti potřebné pro vedení akce či celého oddílu.

3.2 Vzdělávání vedoucích

Výchova vedoucích se odehrává na dvou základních úrovních. První úroveň je školení pro začínající vedoucí oddílů a druhá je kvalifikační školení pro hlavní vedoucí tábora.

Školení vedoucích TOM je určené hlavně novým a začínajícím vedoucím, kteří si zakládají nový oddíl nebo pro starší členy již fungujícího oddílu, kteří se budou podílet na vedení oddílu. Jedná se o víkendové školení, kde jsou zájemci seznámeni se základními oblastmi, které potřebují pro svou práci.

Školení je dobrovolné, je zakončeno písemnou zkouškou a úspěšný absolvent získá osvědčení vedoucího oddílu TOM.

Školení hlavního vedoucího tábora je určené těm, kteří budou vykonávat funkci hlavního vedoucího tábora při táborové činnosti. Jedná se o akreditované školení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky (dále jen MŠMT) a je vyžadováno jako povinný kvalifikační požadavek pro všechny dotované tábory MŠMT. Asociace TOM ČR je držitelem certifikátu pro odbornou přípravu hlavních vedoucích dětských táborů od roku 2001 a ročně organizuje tři kurzy pro své vedoucí i zájemce z jiných organizací.

Školení je v rámci Asociace TOM ČR dobrovolné, je zakončeno písemnou zkouškou a úspěšný absolvent získá osvědčení hlavního vedoucího tábora s celostátní platností

3.3 Vzdělávání zdravotníků

Asociace TOM organizuje i vzdělávání zdravotníků zotavovacích akcí. Zdravokurz, jak se vzdělávací aktivita nazývá, je opět akreditovaný MŠMT. Akce je vždy rozdělena na

dva víkendy a koná se dvakrát ročně, a to v podzimních a v jarních termínech. Svým rozsahem a náplní odpovídá požadavkům Vyhlášky č. 106/2001Sb. Ministerstva zdravotnictví o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti.

Školení je v rámci Asociace TOM ČR dobrovolné, je zakončeno písemnou a praktickou zkouškou a úspěšný absolvent získá kvalifikaci Zdravotníka zotavovacích akcí s celostátní platností.

3.4 Jiné vzdělávací aktivity

Mezi další vzdělávací aktivity patří takzvané kurzy na objednávku, které vznikají jako reakce na konkrétní situace, například kurz **Děti a jejich potřeby** řešil problematiku šikany, sexuální problematiky na táborech a problematiku dětí s poruchou pozornosti. Kurz **Vedoucí a lana** si vyžádali vedoucí, kteří se chtěli naučit stavět nízké lanové překážky a zvládnout základy slaňování. Mezi obdobné aktivity patří i kurz **Víkend plný her** pro programové vedoucí a kurz **První pomoci**, pro všechny, kteří chtějí umět poskytnout první pomoc.

Mezi jiné vzdělávací aktivity patří i **Zážitkové kurzy**, což jsou kurzy věnované osobnostnímu rozvoji vedoucích. Jedná se většinou o pětidenní podzimní kurzy, kde pomocí netradičních her, simulačních programů a metod zážitkové pedagogiky mají účastníci možnost vystoupit ze své komfortní zóny a vyzkoušet si aktivity zaměřené na fyzickou kondici, strategické rozhodování, psychiku, komunikaci, ale i aktivity výtvarné či relaxační.

4 Návrh nového vzdělávacího systému v Asociaci TOM

Tato kapitola představuje nejdůležitější část projektu, a to návrh vzdělávacího systému pro organizaci Asociace TOM. Jednotlivé vzdělávací aktivity jsou rozdělené do čtyř kategorií. Jsou zde popsány všechny kvalifikace, které je možné v Asociaci TOM získat, dále kroky, které se musí připravit v metodické přípravě vzdělávání, a součástí kapitoly je i zpracovaný harmonogram zavádění nového vzdělávacího systému do praxe v Asociaci TOM.

4.1 Vzdělávací aktivity

Vzdělávací systém rozlišuje jednotlivé vzdělávací aktivity do čtyř kategorií. První skupinu tvoří kvalifikační vzdělávací aktivity, po jejichž absolvování je účastníkovi přiznána konkrétní kvalifikace platná v Asociaci TOM. Druhou skupinu tvoří odborné vzdělávací aktivity, jejichž splnění umožňuje absolventům zastávat konkrétní funkce v oddíle nebo na táboře. Třetí skupinu tvoří specifické vzdělávací aktivity, které by měli napomoci při výchově a vzdělávání v oddíle, a poslední kategorie vzdělávacích aktivit je věnována osobnostnímu rozvoji členů a vedoucích.

Vzdělávání v Asociaci TOM není povinné. Jednotlivé oddíly si mohou samy stanovit kritéria, která podmiňují výkon konkrétní oddílové nebo táborové funkce získáním určité kvalifikace. Výjimku tvoří kvalifikace lektora, kdy účastníci lektorského kurzu musí splnit podmínku délky praxe ve vedení oddílu a zároveň mít jednu kvalifikaci určenou pro vedoucí.

A. Kvalifikační vzdělávací aktivity:

Vzdělávací akce pro instruktory

- Instruktorový kurz – kvalifikace instruktor TOM

Vzdělávací akce pro vedoucí

- Vedoucí turistického oddílu mládeže – kvalifikace vedoucí TOM
- Hlavní vedoucí tábora – kvalifikace hlavní vedoucí tábora TOM

Vzdělávací aktivity pro lektory

- Lektorský kurz – kvalifikace lektor TOM
- Lektorská akademie – kvalifikace vedoucí kurzu (kvalifikace bude zavedena v roce 2020)

B. Odborné vzdělávací aktivity:

Vzdělávací akce zaměřené na první pomoc

- Zdravokurz – zdravotník zotavovací akce
- Na krev – školení první pomoci

Vzdělávací akce zaměřené na program

- kurz Vedoucí a lana
- kurz Víkend plný her – pro programové vedoucí

Vzdělávací akce zaměřené na hospodaření

- Školení pro hospodáře oddílu

C. Specifické vzdělávací aktivity:

Vzdělávací akce zaměřené na výchovu

- Děti a jejich potřeby

D. Vzdělávací aktivity zaměřené na rozvoj:

Vzdělávací akce zaměřené na osobnostní rozvoj

- Táborová škola
- Zážitekový kurz

4.2 Metodika

Základním kamenem nového vzdělávacího systému bude vypracovaná metodika kurzů, kde budou popsány jednotlivé vzdělávací aktivity. U každého školení či kurzu bude stanoveno, pro jakou cílovou skupinu je určené. Budou definovány výstupy, co by účastník dané vzdělávací aktivity měl znát, co by měl umět a jaké kompetence by měl ovládat.

Jednotlivé vzdělávací aktivity se budou skládat z jednotlivých programových modulů, které budou mít stanovenou náplň a hodinovou dotaci. Pro každou cílovou skupinu budou stanoveny minimální požadavky na znalosti. Lektoři budou mít možnost výběru, jakou organizační formu výuky a výukovou metodu použijí, důležité bude, aby dosáhli splnění stanovaných výukových cílů.

Pro jednotlivé vzdělávací aktivity budou vypracovány výukové materiály, učební pomůcky, závěrečné testy a osvědčení. Do přípravy těchto výukových materiálů budou zapojeni zkušení vedoucí z celé Asociace TOM.

4.3 Koordinace vzdělávání

V roce 2016 se podařilo zprovoznit webové stránky, které jsou věnovány vzdělávání v Asociaci TOM. Na jednom místě jsou shromážděny informace o jednotlivých vzdělávacích aktivitách, které organizuje rada vzdělávání Asociace TOM. Zájemci se mohou dozvědět detailní informace o konkrétní vzdělávací aktivitě a také mají možnost využít elektronické přihlášky na akci.

Asociace TOM věnuje nemalé finanční prostředky na podporu vzdělávání. Jednotlivé oddíly mají možnost dvakrát ročně čerpat dotaci na vzdělávací akce, které pořádají pro své členy. Vzdělávací aktivity, které na centrální úrovni organizuje rada vzdělávání, jsou dotované tak, aby byly dostupné pro všechny členy a vedoucí. Tento trend by měl být zachován i v dalších letech, a to formou vyčleněné patřičné částky ve finančním rozpočtu organizace.

Dalším cílem nového vzdělávacího systému bude, aby co nejvíce vzdělávacích aktivit bylo akreditováno MŠMT a zařazeno do systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Asociace TOM bude usilovat o to, aby jednotlivá školení, která absolvují zájemci v Asociaci TOM, byla uznávána i v jiných organizacích. Příkladem může být školení vedoucích TOM, které Klub českých turistů uznává jako splněnou kvalifikaci vedoucí turistiky mládeže.

4.4 Lektorský tým

V současné době působí v Asociaci TOM na centrální úrovni dva zkušení lektori, kteří jsou schopni vést konkrétní vzdělávací aktivitu a zároveň garantovat požadovanou kvalitu. Každý z nich má vytvořený malý tým dalších lektorů, kteří jim pomáhají s přípravou jednotlivých kurzů a školení. Tito pomocní lektori nejsou nikde evidováni a v podstatě nikdo jiný o nich neví. Proto by bylo vhodné vytvořit databázi všech lektorů, kteří působí v Asociaci TOM. V databázi by se dal vyhledat konkrétní lektor, jeho specializace a kvalifikace. Databázi by nevyužívali jenom vedoucí centrálních vzdělávacích aktivit, ale mohli by ji využívat i jednotliví vedoucí, kteří organizují školení pro své členy.

V Asociaci TOM je spousta šikovných a zkušených vedoucích, kteří by mohli rozšířit řady stávajících lektorů a být nápomocní při vzdělávání. Toto je úkol pro radu vzdělávání, aby tyto vedoucí oslovila a nabídla jim spolupráci při organizování vzdělávání v Asociaci TOM. Důležitým úkolem nového systému vzdělávání bude zavést novou formu vzdělávacích aktivit určených pro stávající a nové lektory. Kromě nových poznatků, by jim tyto aktivity měly umožnit i vzájemná setkání a poznání a tím umožnit vznik nových lektorských týmů.

4.5 Harmonogram zavádění vzdělávacího systému

Vzdělávací systém v Asociaci TOM by se mohl zavést v roce 2019–2020. Aby byl termín reálný, byl vypracován harmonogram jednotlivých činností. V roce 2018 se začne připravovat první část systému vzdělávání, která obsahuje veškeré kvalifikační vzdělávací aktivity. V roce 2018 proběhne příprava metodických materiálů, pilotáž kvalifikačních školení, schválení vzdělávacího systému vedením Asociace TOM tak, aby tato první část vzdělávacího systému začala platit od roku 2019.

V roce 2019 se začne připravovat druhá část, která bude obsahovat přípravu a pilotáž odborných a specifických vzdělávacích aktivit a měla by začít platit v roce 2020.

Termín	Činnost	Zodpovědná osoba
březen 2018	Kvalifikační vzdělávací aktivity – metodika kurzů	předseda rady vzdělávání
březen 2018	Pilotáž školení vedoucí turistického oddílu mládeže	předseda rady vzdělávání
duben 2018	Pilotáž instruktorského kurzu	předseda rady vzdělávání
květen 2018	Pilotáž školení hlavní vedoucí tábora	předseda rady vzdělávání
červen 2018	Pilotáž školení hlavní vedoucí tábora	předseda rady vzdělávání
duben–srpen 2018	Zpracování připomínek účastníků kurzů a lektorů a zpracování do metodiky	předseda rady vzdělávání
říjen 2018	Pilotáž lektorského kurzu	předseda rady vzdělávání

Termín	Činnost	Zodpovědná osoba
září–listopad 2018	Příprava výukových materiálů pro školení vedoucí turistického oddílu mládeže, pro školení hlavní vedoucí tábora a pro instruktorský kurz	rada vzdělávání
září–listopad 2018	Příprava učebních pomůcek, závěrečné testy a osvědčení.	rada vzdělávání
říjen–prosinec 2018	Zpracování připomínek účastníků lektorského kurzů a lektorů, zpracování do metodiky	předseda rady vzdělávání
říjen–prosinec 2018	Příprava výukových materiálů pro lektorský kurz	rada vzdělávání
listopad 2018	Příprava plánu vzdělávání pro rok 2019	předseda rady vzdělávání
Listopad 2018	Vznik databáze lektorů	rada vzdělávání
prosinec 2018	Schválení vzdělávacího systému pro Asociaci TOM	předsednictvo Asociace TOM
leden 2019	Představení vzdělávacího systému oddílům a vedoucím	předseda rady vzdělávání

5 Kvalifikační vzdělávací aktivity

Tato kapitola představuje náplň a rozsah kvalifikačních vzdělávacích aktivit, které jsou připravené pro jednotlivé cílové kategorie v Asociaci TOM. Jsou zde zpracované konkrétní vzdělávací aktivity určené pro instruktory, vedoucí a lektory vzdělávání. Tento projekt se nezabývá vzdělávací aktivitou Lektorská akademie a s ní spojenou kvalifikací vedoucí kurzu. Lektorská akademie sice patří do kategorie kvalifikačních vzdělávacích aktivit, ale bude uvedena do praxe po roce 2020. Jedná se o navazující vzdělávací aktivitu a v Asociaci TOM chybí držitelé základní kvalifikace lektor vzdělávání.

Takto zpracované podklady budou využité jako vzory pro přípravu dalších vzdělávacích aktivit, a to **odborných**, jako jsou zdravotníci zotavovacích akcí, kurzy první pomoci, školení Vedoucí a lana a školení pro hospodáře oddílu, **specifických**, jako je kurz Děti a jejich potřeby a kurz Víkend plný her, a aktivitám **věnovaným osobnostnímu rozvoji**, jako jsou Zážitkové kurzy a Táborové školy.

5.1 Vzdělávací aktivity určené pro instruktory

Mladí pomocníci vedoucích se v Asociaci TOM nazývají instruktoři, jsou to členové ve věku 13–15 a 16–19 let. V některých oddílech tito instruktoři vedou malé skupinky dětí (družiny), v jiných oddílech se podílejí na přípravě programu, chystají jednotlivé aktivity nebo spolu s vedoucím připravují celou akci. Asociace TOM je vnímá jako velice důležitou součást členské základny, ze které vycházejí noví vedoucí oddílů, a proto pro ně chystá speciální vzdělávací aktivity, které podporují jejich zájem o práci v oddílech.

Vzdělání instruktorů je rozdělené do dvou kategorií. Základní vzdělávací aktivita je určená pro mladší instruktory ve věku 13–15 let, nazývá se Instruktorový kurz a jedná se o kvalifikační aktivitu, kdy úspěšný absolvent získá kvalifikaci instruktora. Na instruktorový kurz navazuje Táborová škola¹. Jedná se o intenzivní sedmidenní kurz, který je určený pro mladé lidi ve věku 16–19 let se zájmem o další práci v oddíle a jejím hlavním cílem je rozvoj osobnosti a podchycení zájmu mladých lidí o setrvání v organizaci.

¹ Táborová škola patří do čtvrté skupiny vzdělávacích aktivit zaměřených na osobnostní rozvoj.

5.1.1 Instruktorový kurz (INKU)

Obsah – podrobný přehled témat výuky a jejich anotace včetně dílčí hodinové dotace

Základní vzdělávací program pro mladší instruktory ve věku 13–15 let. Program je určený hlavně mladým aktivním členům, kteří pracují na úrovni vedoucích družin, nebo se jedná o aktivní členy, které baví práce v oddíle a mohli by se časem více zapojit do organizování činnosti oddílu jako pomocníci vedoucích.

Vzdělávací program je zaměřen na rozvoj kompetencí a dovedností, které by měl znát instruktor oddílu. V programu jsou zařazené odborné programy, které seznámí účastníky s tím, jak funguje organizace Asociace TOM, jak zajistit bezpečnost dětí, jaké hry hrát na schůzkách, naučí práci s mapou a buzolou a také základy první pomoci.

Přednášky střídají zážitkové programy, které jsou zaměřené na rozvoj týmové spolupráce, důvěry, role v týmu a na rozvoj komunikačních dovedností. Odborné programy a zážitkové programy nejsou pevně dané, je možné je různě obměňovat a volit jiné podle zaměření a výchovných cílů kurzu. V programu jsou zařazené i krátkodobé venkovní hry, které podporují cíle kurzu.

Vzdělávací program je zaměřen tak, aby absolvent dovedl získané poznatky a dovednosti co nejlépe uplatnit v praxi.

Aktivita Den trifidů (3 h)

Úvodní zážitkový program na námět knihy Johna Windhama. Jedná se o týmovou cestu poslepu s vidoucím průvodcem. Během cesty je nutné překonávat rozličné překážky a plnit netradiční úkoly, které prověří psychickou vytrvalost, kooperaci skupiny a sebepoznání v mezních situacích. (Zapletal 1990, Zlatý fond her I, 2008) Součástí aktivity je i review, která proběhne krátce po ukončení aktivity a umožní účastníkům zpracovat zážitky z aktivity. Aktivita je zařazená na začátek kurzu, protože využíváme i samotnou cestu, kterou musí účastníci absolvovat z nádraží až do místa konání kurzu.

Úvod, seznamky a ledolamky (1 h)

Úvodní blok seznamuje účastníky s celým kurzem. Účastníci se seznámí s výchovnými cíli tohoto kurzu a s organizací kurzu. Také je jim představen lektorský sbor, který je bude celým kurzem provádět. V rámci bloku jsou zařazené aktivity, které napomohou k seznámení účastníků a lektorů a také k navození příjemné a tvůrčí atmosféry kurzu.

Asociace TOM ČR – úspěšná dětská a mládežnická organizace (0,5 h)

Blok představuje tuto dětskou a mládežnickou organizaci. Účastníci se seznámí s cíli, posláním a zaměřením organizace, s organizační strukturou a hlavními orgány spolku. Pozornost je věnována postavení oddílu v rámci organizační struktury, právům a povinnostem členů. Účastníci si ujasní, jak se stát členem a také jak členství zaniká.

Bezpečnost při práci s dětmi (1,5 h)

Tento blok se věnuje bezpečnostním rizikům při různých aktivitách. Účastníci se naučí rozpoznávat případná rizika u jednoduchých aktivit, jako jsou hry v místnosti a hry na hřišti. Seznámí se se zásadami jak aktivitu připravovat a vést, aby byla pro děti bezpečná, jak případná rizika snížit nebo vyloučit. Účastníci se seznámí s obecnými pravidly bezpečnosti na schůzkách, s bezpečnostními pravidly při přepravě dětí hromadnými dopravními prostředky a při pohybu na pozemních komunikacích.

Hry v klubovně (1,5 h)

Herní blok, který představí účastníkům hry vhodné do klubovny. Pro svou práci potřebují instruktoři znát rozličné hry v místnosti, ať se jedná o hry cvičící pozornost, postřeh a smysly, hry bez pomůcek, s tužkou a papírem, s kartami, s kostkami a s dominem, ale také hry rozvíjející rychlost, sílu, obratnost, orientaci v prostoru nebo hry pro pobavení. A právě takové hry budou mít možnost si zahrát a naučit se je.

Zdravověda - základy první pomoci (2 h)

Každý člen by měl znát zásady první pomoci a měl by ji umět poskytnout. V tomto bloku se účastníci naučí nejenom jak postupovat při život ohrožujících stavech, ale také se naučí, jak ošetřovat drobná poranění a úrazy. Nejedná se o teoretický blok, ale veškeré ošetření si mohou účastníci prakticky vyzkoušet. Instruktor by měl mít svou lékárničku, takže se naučí, jak má vypadat a jak má být vybavena lékárnička vhodná pro člena TOM.

Potřeby dětí a mládeže (1 h)

Tento blok se věnuje potřebám dětí. Instruktoři se starají o menší skupinky svěřených dětí, a proto by si měli uvědomit, že děti mají své potřeby, a naučit se jak jednotlivé potřeby uspokojovat. Důraz bude kladen na fyziologické potřeby a potřebu bezpečí a jistoty. Důležitou disciplínou je i vývojová psychologie, proto se tento blok věnuje této problematice. Seznámí účastníky jak respektovat fyzické a psychické hranice dětí v různém věku a jak volit vhodný program pro danou věkovou kategorii.

Kamionem po České republice (2 h)

Autorský zážitkový program motivovaný stolní hrou Kamionem po Evropě. Jedná se o týmovou aktivitu, kdy jednotlivé týmy představují speditérské firmy, které přepravují zboží po různých městech České republiky, a členové týmu hrají role ve firmě. Takže musí obsadit místo majitele firmy, obchodní oddělení, dispečink a řidiče kamiónů. Hra rozvíjí spolupráci ve skupině, týmové role a koordinaci. Cílem hry je, aby si hráči uvědomili, že každý z nich má předpoklady a vlohy pro jinou činnost a jen vzájemná spolupráce a respektování může vést k pěknému výsledku.

Zdravověda – simulace autonehody (2 h)

Zážitkový program, který navazuje na blok zdravotní péče. Jedná se o simulovanou situaci, kdy účastníci musí sami začít situaci řešit a být aktivní tak dlouho, než se dostaví profesionální složka, která situaci převezme a vyřeší.

Aktivitu připravuje externí tým zdravotníků ze záchranné skupiny Českého červeného kříže. Cílem aktivity je naučit účastníky týmově spolupracovat i v zátěžové situaci, nepropadat panice, nezmatkovat a uplatnit dříve získané znalosti z první pomoci v praxi. Nedílnou součástí aktivity je i cílená zpětná vazba, kde se celá situace rozebere, zhodnotí a pomůže účastníkům zpracovat zážitky a podněty.

Práce s mapou a buzolou (1,5 h)

Odborný blok, který bude věnován práci s mapou a buzolou. Orientace mapy podle buzoly i podle terénu, měření azimutu na mapě i v terénu, mapové značky, měřítko map nebo čtení mapy, to jsou všechno dovednosti, které instruktor využije při přípravě programu, ale i v praxi při pobytu v přírodě. Veškeré činnosti budou mít účastníci možnost prakticky si vyzkoušet a svoje znalosti ověřit i v dalších programech.

Messnerovy vrcholy (3 h)

Zážitkový program motivovaný horolezcem Reinholdem Messnerem, který jako první člověk na světě zdolal všech 14 himalájských osmitisícovek. Jedná se o náročný závod smíšených dvojic, které se snaží zdolat všech čtrnáct osmitisícovek. O jejich úspěchu nerozhoduje jen jejich fyzická zdatnost, ale i prvek náhody, který celou hru ovlivňuje. Cíl hry je rozvíjet psychickou odolnost, smysl pro poctivost a fyzickou zdatnost. (Hrkal a Hanuš, 2011)

Výtvarná aktivita – smaltování a výroba sádrových masek (1,5 h)

Tento blok se věnuje další oblasti, kterou instruktor může využít při své práci s dětmi. Jedná se o dvě výtvarné aktivity, a to výrobu smaltovaných šperků a výrobu sádrových masek. Technika smaltování je úžasná v tom, že i méně nadané dítě je schopné vyrobit šperk, který budí obdiv. U sádrových masek je zajímavý efekt – přesah do dalších programů. S maskami lze hrát divadlo, pořádat karneval, hádat čím je to obličej nebo získat specifickou výzdobu. Blok je koncipován jako dvojprogram, kdy si účastníci sami volí, zda se naučí obě techniky nebo jen jednu.

Valné shromáždění OSN (1,5 h)

Autorská diskusní hra, která vede hráče k umění kompromisu a k významu dodržování dohod a získání důvěry. Jedná se o týmovou aktivitu, kdy jednotlivé týmy představují delegace států, které přijely na Valné shromáždění OSN, aby projednaly důležité otázky. Pro každý stát mají projednávaná témata rozdílnou důležitost a záleží na vyjednávacích schopnostech delegací, jak jednotlivé státy uspějí v prosazování svých zájmů. Cíl hry je procvičování vyjadřovacích schopností, jednání s lidmi a spolupráce.

Parník (4 h)

Dramatická hra na motivy filmu Dobrodružství Poseidonu. Účastníci prožijí platbu na luxusním zaoceánském parníku, který při své cestě ztroskotá. Cestující se zachrání jen tím, pokud dokáží zdat všechny překážky a nástrahy, které jim stojí v cestě k záchraně.

Program je rozdělen do tří rozdílných částí. V první části nazvané „Lodní lístky“ se každý jednotlivec snaží získat lodní lístek na cestu parníkem. Lístky jsou rozdělené do tří lodních tříd a počet míst v každé třídě je omezen. V druhé části programu nazvané „Večeře“ hráči nastoupí na parník a začíná platba. Každá třída ji prožívá rozdílně. V první třídě vládne luxus a nuda, ve třetí skromné jídlo a nevázaná zábava. V poslední části hry nazvané „Ztroskotání“ dojde ke katastrofě a účastníci se musí dostat z parníku ven. Aby překonali překážky a nástrahy, musí účastníci zapomenout na individuální zájmy a začít spolupracovat. Cíl aktivity: rozvoj motoriky, vůle, odvahy a týmové spolupráce. (Zlatý fond her I, 2008)

Akvadukt (2 h)

Konstrukční týmová hra. Každý tým musí v určeném čase postavit akvadukt. Mají jen omezené „finanční“ prostředky a netradiční materiály. Hodnotí se množství vody, které

dokáží pomocí akvaduktu přepravit. Cílem hry je rozvíjet strategické myšlení, konstrukční dovednosti a týmovou spolupráci. (Zounková, 2013)

Vyhodnocení kurzu (1 h)

Závěrečný blok bude věnován celkové reflexi již proběhlého kurzu. Účastníci i lektoři budou mít možnost vyjádřit se k průběhu jednotlivých aktivit i k celkovému přínosu kurzu pro jejich budoucí práci instruktora TOM. Kurz je zakončen předáním osvědčení.

Forma a metody výuky:

Školení INKU v Asociaci TOM je koncipováno jako vícedenní (3 až 5 dní podle státních svátků v měsíci květnu) s pobytem na turistické základně. Pořadatelé zajišťují účastníkům stravování, čímž nedochází k časovým prodlevám. Vzdělávací forma – prezenční studium.

Doporučené metody výuky: přednášky, skupinová diskuse, metody situační a inscenační, simulační hry, skupinové aktivity zážitkové programy a zpětná vazba.

Vzdělávací cíl:

Absolventi programu:

- znají práva a povinnosti člena TOM,
- znají vhodné hry do klubovny,
- umí používat mapu buzolu při pobytu v přírodě,
- znají zásady týmové spolupráce a umí je uplatňovat v praxi,
- dokážou dětem srozumitelně vysvětlit pravidla hry,
- znají zásady poskytování první pomoci a dokážou ošetřit drobná poranění,
- umí vybrat vhodné prostředí pro hru z hlediska bezpečnosti,
- dokážou posoudit bezpečnostní rizika připravované aktivity.

Hodinová dotace:

Celková hodinová dotace kurzu je 30 vyučovacíh hodin po 60 minutách (nezahrnuje čas na vyhodnocení kurzu). Hodinová dotace je platná pro vzorový čtyřdenní kurz.

Maximální počet účastníků a upřesnění cílové skupiny:

Maximálně 24 účastníků v jednom cyklu školení. Velikost skupiny také záleží na velikosti základny, ve které se vzdělávací aktivita koná.

Cílové skupiny: vedoucí družin, instruktoři a členové Asociace TOM ve věku 13–15 let.

Plánové místo konání:

Školení se realizuje vždy jedenkrát za dva roky na základně patřící Asociaci TOM.

Turistická základna TOM Polana, Velké Karlovice - Léskové

(Asociace TOM – chalupy k pronájmu)

Personální zajištění:

- **Vedoucí kurzu, lektor 1** - vysokoškolské pedagogické vzdělání nebo absolvent lektorského kurzu Asociace TOM, 5 let praxe na pozici vedoucího turistického oddílu mládeže, 3 roky lektorské praxe (školení vedoucích TOM, hlavních vedoucích táborů, INKU).
- **Lektor 2** - minimálně 2 roky lektorské praxe (školení vedoucích TOM, hlavních vedoucích táborů, INKU), 5 let praxe v přímé práci s dětmi a mládeží (vedoucí oddílu letního tábora).
- **Lektor 3** - zdravotní kvalifikace (zdravotní sestra, lékař, lektor první pomoci), 5 let praxe v přímé práci s dětmi a mládeží (vedoucí oddílu, vedoucí letního tábora).
- **Lektor 4** - 3 roky praxe ve vedení oddílu na pozici programového vedoucího nebo vedoucího oddílu, absolvent školení vedoucí TOM nebo INKU.
- Organizátoři zajišťují stravování pro účastníky, takže je nutné, aby mezi lektory byl schopný člověk (lidé), který dokáže uvařit, nebo aby byl zajištěn externí kuchař.

Odborný garant:

Předseda rady vzdělávání Asociace TOM ČR

Materiální a technické zabezpečení:

Pro zajištění víkendového školení je nejvhodnější turistická základna s dostatečnou ubytovací kapacitou a kuchyní. Pro výuku programu jsou nutné dvě učebny (společenské místnosti), vybavené potřebnou didaktickou technikou a pomůckami (PC, dataprojektor, plátno, flipchart atd.).

Způsob vyhodnocení akce:

Společný rozbor přednášených témat, diskuse nad charakterem a využitím jednotlivých aktivit i k celkovému přínosu kurzu pro jejich budoucí práci instruktora TOM.

Kalkulace předpokládaných nákladů /tabulka/ :

Rozpočet pro jeden čtyřdenní kurz počítá s 20 účastníky, se 4 lektory a 1 organizátorem.

Položka	Kalkulace	Částka
<u>Výdaje:</u>		
Ubytování	25 osob, 3 dny po 80 Kč (režijní náklady)	6 000 Kč
Stravování	25 osob po 320 Kč	8 000 Kč
Jízdné lektorů	5 osob po 600 Kč	3 000 Kč
Kancelářské potřeby		1 000 Kč
Pomůcky k programu		4 000 Kč
Rezerva		1 000 Kč
	Celkem výdaje	23 000 Kč
<u>Příjmy:</u>		
Poplatky účastníků	20 osob po 500 Kč	10 000 Kč
Dotace MŠMT		9 000 Kč
Vlastní prostředky		4 000 Kč
	Celkem příjmy	23 000 Kč

5.2 Vzdělávací aktivity určené pro vedoucí

Nejdůležitější osoby v Asociaci TOM jsou konkrétní vedoucí oddílů, kteří se věnují přímé práci s dětmi. Očekává se od nich, že dokáží připravit zajímavý a poutavý program

pro děti, ale také se předpokládá, že budou dobří pedagogové, manažeři, psychologové a motivátoři. Dále by měli rozumět právu, ekonomice a hospodaření oddílu a také by měli umět pracovat s lidmi, vybudovat si a řídit tým spolupracovníků.

Vzdělání vedoucích je rozdělené do dvou kategorií. Základní vzdělávací aktivita je určená pro vedoucí turistického oddílu a navazující kurz pak pro hlavní vedoucí tábora. Obě vzdělávací aktivity na sebe navazují a rozvíjí již získané vědomosti.

5.2.1 Vedoucí turistického oddílu mládeže (vedoucí TOM)

Obsah – podrobný přehled témat výuky a jejich anotace včetně dílčí hodinové dotace

Základní vzdělávací program pro vedoucí oddílu TOM. Program je určený hlavně novým a začínajícím vedoucím, kteří si zakládají nový oddíl nebo přebírají fungující oddíl, a také je určený pro členy starší 18 let, kteří se budou podílet na vedení oddílu.

Vzdělávací program je zaměřen na rozvoj kompetencí a dovedností nezbytných pro výkon funkce vedoucího oddílu. Účastníci se seznámí s tím, jak funguje organizace Asociace TOM, jaká jsou práva a povinnosti vedoucího, jaké základní právní předpisy platí pro práci s dětmi a jak zajistit bezpečnost dětí. Dále se seznámí se základy hospodaření, s dotačními pravidly a systémem vzdělávání.

Vzdělávací program je zaměřen tak, aby absolvent dovedl získané poznatky a dovednosti co nejlépe uplatnit v praxi. Program je rozdělen do tematických bloků.

Úvod, seznamky a ledolamky (1 h)

Úvodní blok seznamuje účastníky s celým kurzem. Účastníci se seznámí s výukovými cíli tohoto kurzu a se způsobem zakončení kurzu. Také je jim představena kvalifikace, kterou po úspěšném absolvování kurzu získají. V rámci bloku jsou zařazené aktivity, které napomohou k seznámení účastníků a lektorů a také k navození příjemné a tvůrčí atmosféry kurzu.

Asociace TOM ČR – úspěšná dětská a mládežnická organizace (0,5 h)

Blok představuje tuto dětskou a mládežnickou organizaci. Účastníci se seznámí s cíli, posláním a zaměřením organizace, s organizační strukturou a hlavními orgány spolku. Pozornost je věnována postavení oddílu v rámci organizační struktury, právům a povinnostem členů. Účastníci si ujasní, jak se založí oddíl, jak se stát členem a také jak členství zaniká.

Práva a povinnosti vedoucího Asociace TOM ČR (0,5 h)

Blok seznamuje účastníky s právy a povinnostmi vedoucího. Vedoucí oddílu je v Asociaci TOM statutárním orgánem a zastupuje oddíl navenek. Účastníci se naučí vést požadovanou dokumentaci potřebnou pro chod oddílu, jako je evidence a registrace členů. Seznámí se s pojištěním, které kryje registrované členy a vedoucí, a také se naučí, jak komunikovat s rodiči a jak je zapojit do činnosti oddílu.

Personální zajištění činnosti oddílu, motivace vedoucích (1 h)

Blok je věnovaný personální stránce oddílu. Představí základy řízení lidí v oddíle, jednotlivé pracovní pozice a také náplň jejich činnosti a povinnosti. Velký prostor bude zaměřený na motivaci a na zásady týmové spolupráce. Blok se také věnuje oblasti vzdělávání a seznamuje účastníky se vzdělávacím systémem. Představuje jednotlivé vzdělávací aktivity, které Asociace TOM nabízí pro jednotlivé věkové kategorie. Na závěr bloku bude dán prostor účastníkům, aby mohli představit systém vedení v jednotlivých oddílech.

Ekonomické zajištění činnosti oddílu (1 h)

Tento blok bude věnován důležité kapitole pro zdárný chod oddílu, a to ekonomice a financím. Vysvětlí, jaké zdroje financování může oddíl využít pro svou činnost. Budou představeny a vysvětleny jednotlivé dotace, které může oddíl čerpat na činnost, a jejich správné vyúčtování. Do této oblasti patří také evidence majetku a správně vedené účetnictví. Účastníci se seznámí s účetním programem ESO, ve kterém mohou vést veškerou ekonomickou agendu a také se zásadami finančního plánování.

Orientace v právní úpravě (2 h)

V bloku věnovanému právním předpisům se účastníci seznámí se základními zákony a vyhláškami, které potřebují znát pro práci s dětmi. Důležitý je občanský zákoník, a to oblast odpovědnosti za škodu, a zákoník práce, a to oblast pracovních smluv a dohod, předpisy vztahující se k ochraně přírody a lesní zákon a v neposlední řadě trestní zákoník, a to část věnovaná trestní odpovědnosti, ublížení na zdraví z nedbalosti, pohlavní zneužívání a ohrožování výchovy dítěte.

Příprava a vedení vícedenní akce s turistickým oddílem (2 h prezentace + 2 h domácí příprava práce)

Před samotným školením si účastníci připraví podklady k vícedenní turistické akci. Zadáním práce je připravit akci na takové úrovni, aby jen podle jejich připravených podkladů dokázal akci realizovat jiný vedoucí. Podklady musí obsahovat pozvánku, vybavení jednotlivce, seznam věcí pro vedoucí, jídelníček a rozpis potravin, rozpočet akce, program akce na jednotlivé dny včetně rozpisu jednotlivých aktivit a také logistiku akce jako je doprava a ubytování.

Na vzdělávací akci budou mít účastníci prostor k prezentaci a obhájení své práce. Důraz je kladen na praktickou stránku tak, aby se akce dala opravdu podle podkladů uskutečnit. Účastníci se naučí jak připravovat, zabezpečit a vést vícedenní akci.

Zdravověda - základy první pomoci (2 h)

Vedoucí by měl znát zásady první pomoci a měl by ji umět poskytnout. V tomto bloku se účastníci naučí nejenom jak postupovat při života ohrožujících stavech, ale také se naučí, jak ošetřovat drobná poranění nebo jak rozpoznat a léčit běžná dětská onemocnění. Dále se účastníci naučí, jak má vypadat a jak má být vybavena lékárnička vhodná pro vedoucího TOM.

Výchova a vzdělávání – zážitková pedagogika (3 h)

Tento blok představuje zážitkovou pedagogiku, jako základní přístup pro práci s hrou. Blok seznamuje účastníky se zásadami a principy zážitkové pedagogiky, osvětluje základní pojmy, jako jsou cykly učení prožitkem, flow, komfortní zóny a princip dobrovolnosti (Pelánek, 2008). V další části se blok věnuje reflexi jako nedílné součásti zážitkové pedagogiky. Účastníci se seznámí, jaké jsou cíle reflexe, kdy jí zařazujeme, jak se připravujeme, jaké způsoby reflexe používáme a také jaké chyby v reflexi děláme (Reitmayerová, 2008).

Potřeby dětí a mládeže (2 h)

Důležitou disciplínou je i vývojová psychologie, proto se tento blok věnuje této problematice. Seznámí účastníky se základními vývojovými charakteristikami dětí a vysvětlí jak podle nich s dětmi pracovat. Dále seznámí účastníky jak respektovat fyzické a psychické hranice dětí v různém věku a jak volit vhodný program pro danou věkovou kategorii. V rámci bloku se také účastníci naučí, co to je hierarchie potřeb a jak jednotlivé

potřeby uspokojovat. Důraz bude kladen na fyziologické potřeby a potřebu bezpečí a jistoty.

Hra (2 h)

Blok věnovaným hrám a herním principům. Představuje účastníkům hru jako vhodný nástroj pedagoga při výchovném procesu. Věnuje se důležitým aspektům hry, jako jsou pravidla, motivace účastníků, prostředí a rozdělení her podle herní činnosti. V závěrečné části bloku jsou představené jednotlivé herní principy a také se účastníci dozvědí o vhodných zdrojích her.

Bezpečnost při práci s dětmi, risk management (3 h)

Tento blok představuje metodu risk managementu jako vhodný nástroj vedoucího při přípravě programu i jednotlivých aktivit. Účastníci se seznámí s obecnými pravidly bezpečnosti na táborech a s bezpečnostními pravidly při přepravě dětí hromadnými dopravními prostředky a při pohybu na pozemních komunikacích. Dále bude věnována pozornost zásadám bezpečnosti při činnostech, jako je pobyt v přírodě, na výletech, při koupání, při střelbě, při sportovních aktivitách v tělocvičně a na hřišti a při vodáckých aktivitách.

Hodnocení a závěrečný test (1 h)

Závěrečný blok bude věnován závěrečnému testu, jeho vyhodnocení a celkové reflexi již proběhlého kurzu. Účastníci i lektori budou mít možnost vyjádřit se k průběhu jednotlivých aktivit i k celkovému přínosu kurzu pro jejich budoucí práci vedoucího TOM.

Forma a metody výuky:

Školení vedoucích TOM v Asociaci TOM jsou koncipovány jako víkendové, s pobytem na turistické základně. Pořadatelé zajišťují účastníkům stravování, čímž nedochází k časovým prodlevám. Vzdělávací forma – prezenční studium.

Doporučené metody výuky: přednášky, skupinová diskuse, metody inscenační, simulační hry, skupinové aktivity a zpětná vazba.

Vzdělávací cíl:

Absolventi programu:

- znají práva a povinnosti vedoucího TOM,

- znají právní problematiku týkající se zejména dětské organizace a práce s dětmi, a to v rozsahu právní subjektivita, odpovědnost za škodu, ochrana osobních údajů, základy pracovního práva, lesní zákon a vybrané kapitoly z trestního zákoníku věnované trestní odpovědnosti, ublížení na zdraví z nedbalosti, pohlavnímu zneužívání a ohrožování výchovy dítěte,
- znají jednotlivé pracovní pozice v oddíle, ví, jaká je náplň jejich činnosti a jaká mají práva a povinnosti,
- znají zásady týmové spolupráce a umí je uplatňovat v praxi,
- dokážou dětem srozumitelně vysvětlit pravidla hry,
- dokážou připravit vícedenní akci pro turistický oddíl,
- znají zásady poskytování první pomoci a dokážou ošetřit drobná poranění,
- umí vybrat vhodné prostředí pro hru z hlediska bezpečnosti,
- dokážou posoudit bezpečnostní rizika připravované aktivity.

Hodinová dotace:

Celková hodinová dotace kurzu je 20 vyučovacích hodin po 45 minutách (nezahrnuje čas na závěrečný test a vyhodnocení kurzu a 2 hodiny domácí přípravy).

Maximální počet účastníků a upřesnění cílové skupiny:

Maximálně 24 účastníků v jednom cyklu školení. Velikost skupiny také záleží na velikosti základny, ve které se vzdělávací aktivita koná.

Cílové skupiny: začínající vedoucí TOM, stávající vedoucí TOM a členové Asociace TOM starší 18 let.

Plánové místo konání:

Školení se realizuje vždy jedenkrát za rok na základně patřící Asociaci TOM. Jeden rok je školení připraveno na Moravě převážně pro moravské oddíly a v druhém roce pro české oddíly v Čechách.

Morava: Turistická základna TOM Kamenka, Odry

Čechy: Turistická základna TOM Sloup, Sloup v Čechách

(Asociace TOM – chalupy k pronájmu)

Personální zajištění:

- **Vedoucí kurzu, lektor 1** - vysokoškolské pedagogické vzdělání nebo absolvent lektorského kurzu Asociace TOM, 5 let praxe na pozici vedoucího turistického oddílu mládeže, 3 roky lektorské praxe (školení vedoucích TOM, hlavních vedoucích táborů).
- **Lektor 2** - minimálně 2 roky lektorské praxe (školení vedoucích TOM, hlavních vedoucích táborů), 5 let praxe v přímé práci s dětmi a mládeží (vedoucí oddílu, vedoucí letního tábora).
- **Lektor 3** - zdravotní kvalifikace (zdravotní sestra, lékař, lektor první pomoci), 5 let praxe v přímé práci s dětmi a mládeží (vedoucí oddílu, vedoucí letního tábora).
- **Lektor 4 (není povinný)** - 3 roky praxe ve vedení oddílu na pozici programového vedoucího nebo vedoucího oddílu, absolvent školení vedoucích TOM.
- Organizátoři zajišťují stravování pro účastníky, takže je nutné, aby mezi lektory byl schopný člověk (lidé), který dokáže uvařit, nebo aby byl zajištěn externí kuchař.

Odborný garant:

Předseda rady vzdělávání Asociace TOM ČR

Materiální a technické zabezpečení:

Pro zajištění víkendového školení je nejvhodnější turistická základna s dostatečnou ubytovací kapacitou a kuchyní. Pro výuku programu jsou nutné dvě učebny (společenské místnosti), vybavené potřebnou didaktickou technikou a pomůckami (PC, dataprojektor, plátno, flipchart atd.).

Způsob vyhodnocení akce:

- Školení je zakončené závěrečným testem, který prověřuje vždy 10 otázkami čtyři základní okruhy:
 - právní předpisy,
 - bezpečnost při práci s dětmi,
 - první pomoc,

- vedení oddílu.

Pro každou otázku je jediné správné řešení. V některých otázkách, zejména v oblasti vedení oddílu, jsou formulace koncipovány stylem „nejvhodnější řešení“, které je literaturou nebo zkušenostmi lektorů doporučováno.

- Obhájená práce na téma vícedenní akce s turistickým oddílem.

Úspěšný absolvent získá osvědčení vedoucího TOM.

Kalkulace předpokládaných nákladů /tabulka/ :

Rozpočet pro jeden kurz počítá s 20 účastníky, se 4 lektory a 1 organizátorem.

Položka	Kalkulace	Částka
<u>Výdaje:</u>		
Ubytování	25 osob, 2 dny po 80 Kč (režijní náklady)	4 000 Kč
Stravování	25 osob po 240 Kč	6 000 Kč
Studijní materiály	20 sad po 150 Kč	3 000 Kč
Jízdné lektorů	5 osob po 800 Kč	4 000 Kč
Kancelářské potřeby		1 000 Kč
Pomůcky k programu		1 000 Kč
Rezerva		1 000 Kč
	Celkem výdaje	20 000 Kč
<u>Příjmy:</u>		
Poplatky účastníků	20 osob po 500 Kč	10 000 Kč
Dotace MŠMT		9 000 Kč
Vlastní prostředky		1 000 Kč
	Celkem příjmy	20 000 Kč

5.2.2 Hlavní vedoucí tábora (HVT)

Obsah – podrobný přehled témat výuky a jejich anotace včetně dílčí hodinové dotace

Navazující vzdělávací program pro vedoucí oddílu TOM. Jedná se o akreditovaný program MŠMT, který je možné absolvovat i samostatně. Akreditované kurzy jsou v Asociaci TOM přístupné i zájemcům z jiných organizací, a proto tvoří ucelený celek. Pro vedoucí TOM je školení HVT koncipováno jako navazující na školení Vedoucí

turistického oddílu mládeže (vedoucí TOM) a rozšiřuje a prohlubuje již získané znalosti a vědomosti.

Program je zaměřen na budoucí hlavní vedoucí táborů, kteří ovšem již mají zkušenosti z letních táborů ve funkcích programových vedoucích nebo vedoucích oddílů a také ze svých mateřských oddílů, v nichž pracují celoročně. Nestává se, aby na funkci HVT aspiroval zájemce, který ještě v dětských oddílech vůbec nepracoval. Celkově jsou kurzy v Asociaci TOM zaměřeny na přípravu vedoucích letních stanových a putovních táborů, na nichž převažuje turistická a tábornická složka činnosti.

Kurzy pro tyto zájemce se zaměřují na právní a bezpečnostní předpisy, se zdůrazněním předpisů hygienických, na manažerské vedení tábora, rámcově i na program tábora s uvedením četných příkladů. Pedagogicko-psychologické znalosti jsou probírány na příkladech podle zaměření lektorů.

Vzdělávací program je zaměřen tak, aby absolvent dovedl získané poznatky a dovednosti co nejlépe uplatnit v praxi. Program je rozdělen do tematických bloků.

Úvod, seznamky a ledolamky (1 h)

Úvodní blok seznamuje účastníky s celým kurzem. Účastníci se seznámí s výukovými cíli tohoto kurzu a se způsobem zakončení kurzu. Také je jim představena kvalifikace, kterou po úspěšném absolvování kurzu získají. V rámci bloku jsou zařazené aktivity, které napomohou k seznámení účastníků a lektorů a také k navození příjemné a tvůrčí atmosféry kurzu.

Příprava realizace tábora - povolení, dokumentace, účastníci (2 h)

Blok popisuje všechny činnosti, které musí zvládnout organizátor tábora před jeho zahájením. Jaké povolení si musí vyžádat, komu musí nahlásit pořádání tábora. Účastníci se seznámí s právy a povinnostmi organizátora tábora, seznámí se s definicí zotavovací akce (tábora) a také s podmínkami, za jakých může dítě vzít na tuto akci. Podrobně se seznámí s potřebnou dokumentací účastníků, s táborovou dokumentací a se zásadami jejich archivace.

Táborový tým (2 h)

Blok věnovaný personální stránce tábora. Představí jednotlivé táborové pracovní funkce, náplň jejich činnosti a jejich povinnosti. Účastníci se seznámí s kvalifikačními požadavky na jednotlivé pozice a za jakých podmínek mohou vykonávat tuto funkci.

Velký prostor bude zaměřený na výběr vhodných pracovníků, na řízení a motivaci táborového týmu a na zásady týmové spolupráce.

Orientace v právní úpravě (2 h)

V bloku věnovaném právním předpisům se účastníci seznámí se základními zákony a vyhláškami, které potřebují znát pro práci s dětmi. Důležitý je občanský zákoník, a to oblast odpovědnosti za škodu, zákoník práce, a to oblast pracovních smluv a dohod, předpisy vztahující se k ochraně přírody a lesní zákon a v neposlední řadě trestní zákoník, a to část věnována trestní odpovědnosti, ublížení na zdraví z nedbalosti, pohlavní zneužívání a ohrožování výchovy dítěte.

Výchova a vzdělávání – zážitková pedagogika (2 h)

Tento blok představuje zážitkovou pedagogiku, jako základní přístup pro práci s hrou. Blok seznamuje účastníky se zásadami a principy zážitkové pedagogiky, osvětluje základní pojmy, jako jsou cykly učení prožitkem, flow, komfortní zóny a princip dobrovolnosti (Pelánek, 2008). V další části se blok věnuje reflexi jako nedílné součásti zážitkové pedagogiky. Účastníci se seznámí, jaké jsou cíle reflexe, kdy jí zařazujeme, jak se připravujeme, jaké způsoby reflexe používáme a také jaké chyby v reflexi děláme (Reitmayerová, 2008).

Výchova a vzdělávání – uvádění her a aktivit (2 h + 2 h domácí příprava)

Blok věnovaným hrám a herním principům. Představuje účastníkům hru jako vhodný nástroj pedagoga při výchovném procesu. Věnuje se důležitým aspektům hry, jako jsou pravidla, motivace účastníků, prostředí a bezpečnost při hrách.

Na vzdělávací akci budou mít účastníci prostor k praktické ukázce, jak umí uvádět pohybovou venkovní hru pro danou cílovou skupinu. Během domácí přípravy si přichystají jednu hru včetně pomůcek, kterou na akci uvedou, a ostatní účastníci představují cílovou skupinu – táborové účastníky, děti.

Bezpečnost při práci s dětmi, risk management (3 h)

Tento blok představuje metodu risk managementu jako vhodný nástroj vedoucího při přípravě programu i jednotlivých aktivit. Účastníci se seznámí s obecnými pravidly bezpečnosti na táborech a s bezpečnostními pravidly při přepravě dětí hromadnými dopravními prostředky a při pohybu na pozemních komunikacích. Dále bude věnována pozornost zásadám bezpečnosti při činnostech, jako je pobyt v přírodě, na výletech, při

koupání, při střelbě, při sportovních aktivitách v tělocvičně a na hřišti a při vodáckých aktivitách.

Výchova ke zdraví a environmentální výchova (2 h)

Školení HVT v Asociaci TOM je zaměřeno na přípravu vedoucích letních stanových a putovních táborů, na nichž převažuje turistická a tábornická složka činnosti. Blok se věnuje celkovému pobytu v přírodě. Jaké kritéria musí splňovat vhodné místo pro stanový tábor, jaké stavby můžeme na táboře využít a z čeho je postavit a také jak tábořit v přírodě a jak se chovat v přírodě. Nezapomíná ani na ochranu přírody a na vhodné náměty činnosti, které jsou inspirované přírodou.

Materiální, technické a finanční zabezpečení akce (2 h)

Blok je zaměřen na veškeré aktivity, které se musí zajistit před i během konání tábora, aby tábor mohl proběhnout. V první řadě je to finanční řízení akce: stanovení rozpočtu, vedení účetnictví a poplatků účastníků. V další části se blok věnuje materiálovému vybavení tábora. Důležité je tábořiště nebo základna, kde se tábor odehrává, a smlouvy spojené s provozem, jako je pronájem nebo smlouvy o nakládání s odpadem, dále autoprovoz tábora, hospodaření a konkrétní vybavení tábora. Další část bloku řeší stravování a poslední část bloku je věnovaná propagaci a komunikaci s účastníky a rodiči před a po kurzu.

Diagnostika výchovných problémů (2 h)

Tento blok se věnuje problémům, které se na táboře mohou vyskytnout. Může se jednat o jevy spojené přímo s osobou dítěte, jako jsou děti s rizikovým chováním na letních táborech, hendikepované děti, děti s ADHD (hyperaktivní) a jiné obdobné poruchy, děti ze sociálně vyloučeného prostředí, národnostní menšiny. Také se může jednat o problémy spojené s nežádoucími a rizikovými jevy, jako jsou alkohol, cigarety, drogy, sex na táboře (děti, vedoucí - různé kombinace) a o problematiku odměn a trestů na táboře.

Blok je koncipován jako otevřená diskuse účastníků s odborníkem, kdy každý účastník pokládá jednu otázku ze své praxe, která se týká těchto problémů. Ostatní účastníci spolu s odborníkem hledají a zkouší nabídnout optimální řešení problému.

Zajištění provozu tábora – vyhláška 106/2001 (2 h)

Problematice zajištění hygienicky nezávadného a zdravotně bezpečného tábora se věnuje předposlední blok tohoto kurzu. Detailně se věnuje hlavnímu předpisu, kterým se

řídí samotný provoz tábora, a to vyhláškou 106/2001 sb. – Vyhláška Ministerstva zdravotnictví o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti, kde je popsána denní logistika tábora, jako je denní režim, zásady stravování na táboře, zajištění pitného režimu nebo zásady, které musíme dodržovat při koupání.

Hodnocení a závěrečný test (1 h)

Závěrečný blok bude věnován závěrečnému testu, jeho vyhodnocení a celkové reflexi již proběhlého kurzu. Účastníci i lektoři budou mít možnost vyjádřit se k průběhu jednotlivých aktivit i k celkovému přínosu kurzu pro jejich budoucí práci hlavního vedoucího tábora. Lektoři hodnotí přístup jednotlivých účastníků.

Forma a metody výuky:

Školení hlavních vedoucích tábora v Asociaci TOM jsou koncipovány jako víkendové, s pobytem na turistické základně. Pořadatelé zajišťují účastníkům stravování, čímž nedochází k časovým prodlevám. Vzdělávací forma – prezenční studium.

Doporučené metody výuky: přednášky, skupinová diskuse, metody inscenační, simulační hry, skupinové aktivity a zpětná vazba.

Vzdělávací cíl:

Absolventi programu:

- znají práva a povinnosti hlavního vedoucího tábora,
- znají právní problematiku týkající se zejména dětské organizace a práce s dětmi,
- znají jednotlivé táborové pracovní pozice, ví jaká je náplň jejich činnosti a jaká mají práva a povinnosti,
- znají zásady týmové spolupráce a umí je uplatňovat v praxi,
- dokážou dětem srozumitelně vysvětlit pravidla hry,
- dokážou připravit kvalitní výchovně-vzdělávací program tábora,
- umí stanovit vzdělávací a výchovné cíle tábora i jednotlivých aktivit,
- umí organizačně zjistit chod tábora,
- umí zajistit provoz, který je hygienicky nezávadný a zdravotně bezpečný,
- dokážou posoudit bezpečnostní rizika připravované aktivity.

Hodinová dotace:

Celková hodinová dotace kurzu je 22 vyučovacích hodin po 45 minutách (nezahrnuje čas na závěrečný test a vyhodnocení kurzu a 2 hodiny domácí přípravy).

Maximální počet účastníků a upřesnění cílové skupiny:

Maximálně 24 účastníků v jednom cyklu školení. Velikost skupiny také záleží na velikosti základny, ve které se vzdělávací aktivita koná.

Cílové skupiny: začínající vedoucí TOM, stávající vedoucí TOM, členové Asociace TOM starší 18 let, zájemci z jiných organizací starší 18 let.

Plánové místo konání:

Školení se realizuje minimálně dvakrát ročně na základně patřící Asociaci TOM. Jedno školení je připraveno na Moravě, převážně pro moravské oddíly, druhé pro české oddíly v Čechách. V případě zvýšeného zájmu se přidává třetí běh školení na Vysočině nebo Jižní Moravě.

Morava: Turistická základna TOM Ochozy, Bystřice pod Hostýnem

Čechy: Turistická základna TOM Dědov, Teplice nad Metují

(Asociace TOM – chalupy k pronájmu)

Personální zajištění:

- **Vedoucí kurzu, lektor 1** - vysokoškolské pedagogické vzdělání nebo absolvent lektorského kurzu Asociace TOM, 5 let praxe na pozici hlavního vedoucího tábora, 3 roky lektorské praxe (HVT, školení vedoucích TOM).
- **Lektor 2** - minimálně 2 roky lektorské praxe (HVT, školení vedoucích TOM), 5 let praxe v přímé práci s dětmi a mládeží (vedoucí oddílu, vedoucí letního tábora).
- **Lektor 3** – psycholog nebo kvalifikace lektora prevence negativních jevů, 5 let praxe v přímé práci s dětmi a mládeží (vedoucí oddílu, vedoucí letního tábora).
- **Lektor 4 (není povinný)** - 3 roky praxe ve vedení tábora na pozici programového vedoucího nebo vedoucího oddílu, absolvent školení HVT.

- Organizátoři zajišťují stravování pro účastníky, takže je nutné, aby mezi lektory byl schopný člověk (lidé), který dokáže uvařit, nebo aby byl zajištěn externí kuchař.

Odborný garant:

Předseda rady vzdělávání Asociace TOM ČR

Materiální a technické zabezpečení:

Pro zajištění víkendového školení je nejvhodnější turistická základna s dostatečnou ubytovací kapacitou a kuchyní. Pro výuku programu jsou nutné dvě učebny (společenské místnosti), vybavené potřebnou didaktickou technikou a pomůckami (PC, dataprojektor, plátno, flipchart atd.).

Způsob vyhodnocení akce:

- Školení je zakončené závěrečným testem, který prověřuje vždy 10 otázkami čtyři základní okruhy:
 - právní předpisy
 - bezpečnost při práci s dětmi
 - první pomoc
 - organizace tábora

Pro každou otázku je jediné správné řešení. V některých otázkách, zejména v oblasti organizace tábora a bezpečnosti, jsou formulace koncipovány stylem „nejvhodnější řešení“, které je literaturou nebo zkušenostmi lektorů doporučováno.

- Úspěšné uvedení venkovní pohybové hry pro danou cílovou skupinu.

Kalkulace předpokládaných nákladů /tabulka/ :

Rozpočet pro jeden kurz počítá s 20 účastníky, 4 lektory a 1 organizátorem.

Položka	Kalkulace	Částka
<u>Výdaje:</u>		
Ubytování	25 osob, 2 dny po 80 Kč (režijní náklady)	4 000 Kč
Stravování	25 osob po 240 Kč	6 000 Kč
Studijní materiály	20 sad po 150 Kč	3 000 Kč
Jízdné lektorů	5 osob po 600 Kč	3 000 Kč
Jízdné účastníků z řad Asociace TOM	20 osob po 200 Kč (polovina jízdného)	4 000 Kč
Kancelářské potřeby		500 Kč
Pomůcky k programu		500 Kč
Rezerva		1 000 Kč
	Celkem výdaje	22 000 Kč
<u>Příjmy:</u>		
Poplatky účastníků	20 osob po 500 Kč	10 000 Kč
Dotace MŠMT		9 000 Kč
Vlastní prostředky		3 000 Kč
	Celkem příjmy	22 000 Kč

5.3 Vzdělávací aktivity určené pro lektory

Vzdělávání v Asociaci TOM zajišťuje rada vzdělávání. Momentálně veškeré vzdělávací aktivity zajišťují sice zkušení lektori, ale ti nemají žádnou uznanou kvalifikaci. Jedná se o zkušené oddílové vedoucí, kteří jsou ochotní předávat své zkušenosti dále. Asociace TOM usiluje, aby její vzdělávací akce vedli nejenom zkušení, ale i kvalifikovaní lektori, proto začala organizovat kvalifikační vzdělávání lektorů.

Vzdělání lektorů v Asociaci TOM je jednostupňové, kdy pro přípravu lektorů je organizován víkendový lektorský kurz. Absolventi tohoto kurzu získají kvalifikaci lektora Asociace TOM.

V budoucnu, až se stabilizuje základna lektorského sboru, vzdělávání lektorů se rozdělí do dvou kategorií. Základní vzdělávací aktivita lektorů bude víkendový lektorský kurz. Na tento kurz pak bude navazovat Lektorská akademie. Bude se jednat o intenzivní sedmidenní kurz, který bude určený pro zkušené lektory, kteří se budou připravovat na pozici vedoucího kurzu.

5.3.1 Lektorský kurz (LK)

Obsah – podrobný přehled témat výuky a jejich anotace včetně dílčí hodinové dotace

Vzdělávací program pro lektory a vedoucí kurzů, kteří povedou vzdělávací aktivity v rámci Asociace TOM. Jedná se o úplně novou vzdělávací aktivitu, která má zajistit pro Asociaci TOM dostatek vhodných lektorů.

Vzdělávací program je zaměřen na rozvoj kompetencí a dovedností, které by měl znát lektor vzdělávacích aktivit. V kurzu jsou zařazené odborné programy, které seznámí účastníky s tím, jak připravit vzdělávací akci nejenom po obsahové stránce, ale také z pohledu logistiky, stravování a umístění. Některé programy ukazují lektorům jak pracovat se skupinou, nebo jaké se dají používat výukové metody. Velký prostor je věnován zážitkové pedagogice a účastníci si také vyzkouší konkrétní aktivitu připravenou podle zásad platných v zážitkové pedagogice.

Některá důležitá témata, jako je bezpečnost a právní předpisy, jsou pojata jako ukázková výuka. Tato témata se objevují na většině vzdělávacích akcí, které pořádá Asociace TOM, takže se budoucí lektoři dozvědí, co je důležité, a zároveň budou mít možnost posoudit, jak se takové téma dá uchopit.

Celý koncept kurzu je připraven jako vzorová vzdělávací aktivita, kdy si na jednotlivých blocích programu budeme ukazovat, proč jsme je do programu vybrali, jaký cíl sledujeme a také proč jsou zařazené v rámci časového plánu na konkrétní čas.

Vzdělávací program je zaměřen tak, aby absolvent dovedl získané poznatky a dovednosti co nejlépe uplatnit v praxi.

Úvod, seznamky a ledolamky (1 h)

Úvodní blok seznamuje účastníky s celým kurzem. Účastníci se seznámí s výukovými cíli tohoto kurzu a s organizací kurzu. V rámci bloku jsou zařazené aktivity, které napomohou k seznámení účastníků a lektorů a také k navození příjemné a tvůrčí atmosféry kurzu. Současně tento blok plní funkci i ukázkové hodiny, kdy je účastníkům předvedeno jakým způsobem se může zahajovat kurz nebo školení.

Vzdělávání v Asociaci TOM (1 h)

Blok představuje vzdělávací systém v Asociaci TOM, popisuje, jaké vzdělávací aktivity jsou určeny pro jednotlivé věkové kategorie, jakým způsobem jsou koncipována jednotlivá školení a kurzy. Představí se rada vzdělávání, jak pracuje a jakým způsobem

plánuje vzdělávání na kalendářní rok, případně na delší období. Důležitým bodem bude systém akreditace vzdělávacích aktivit a také budou představeny jednotlivé lektorské týmy a databáze lektorů. Blok bude zakončen tématem financováním kurzů a podporou vzdělávání ze strany Asociace TOM.

Výukové metody (2 h)

Blok je zaměřen na představení výukových metod, které je vhodné využít při přípravě jednotlivých kurzů. Budou představeny a ukázány klasické výukové metody, jako je vysvětlování a přednáška, předvádění a instruktáž, aktivizující výukové metody, jako je diskuse, metody vedoucí k řešení problému, situační a inscenační metody a také didaktické hry. Účastníci se seznámí s výhodami i nevýhodami jednotlivých metod, dozví se podle jakých kritérií vybrat vhodnou metodu a budou mít možnost vyzkoušet si prakticky jednotlivé metody.

Práce se skupinou (2 h)

Blok navazuje na předchozí blok výukových metod. Detailně se věnuje práci se skupinou a skupinovému aktivitám. Seznamuje účastníky s pojmem skupinová dynamika a také s některými prvky, které tvoří skupinovou dynamiku, jako jsou cíle a normy, interakce a komunikace, vedení a řízení nebo motivace a stimulace. Blok se nevyhýbá ani jevům, jako jsou konflikty a spory uvnitř skupiny, vůdcovství či rozhodování ve skupině.

Orientace v právní úpravě (2 h)

V bloku věnovanému právním předpisům se účastníci seznámí se základními zákony a vyhláškami, které potřebují znát pro práci s dětmi. Důležitý je občanský zákoník, a to oblast odpovědnosti za škodu, zákoník práce, a to oblast pracovních smluv a dohod, předpisy vztahující se k ochraně přírody a lesní zákon a v neposlední řadě trestní zákoník, a to část věnovaná trestní odpovědnosti, ublížení na zdraví z nedbalosti, pohlavní zneužívání a ohrožování výchovy dítěte.

Jedná se o ukázkovou výuku, která má za úkol seznámit budoucí lektory, které zákony a vyhlášky jsou důležité pro práci oddílového a táborového vedoucího, a také ukázat, jak toto relativně těžké téma pojmout, aby ho účastníci vzdělávání přijali.

Příprava vzdělávací akce – programová část (2 h)

Tento blok se věnuje programové přípravě vzdělávací akce. Postupně otevírá témata: cílová skupina, výchovné a výukové cíle, dramaturgie akce, dramaturgické

principy řazení her a aktivit do scénáře, dynamika akce, tematická linie, časová osa akce, přesah a jiné. Účastníci si vyzkouší připravit vzdělávací aktivitu podle zadaných kritérií.

Příprava vzdělávací akce – zabezpečení akce (2 h)

Blok je zaměřen na veškeré aktivity, které se musí zajistit před samotným konáním konkrétního školení nebo kurzu. V první řadě lektorský tým, který musí mít odpovídající znalosti a praxi. U týmu se zaměříme také na osobnost lektora, organizaci týmu a složení týmu. V další části se blok věnuje materiálovému vybavení kurzu. Zde se zaměříme na objekt, výtvarný, sportovní a kancelářský materiál, kostýmy, lékárníčku a dopravu materiálu a týmu do místa konání kurzu. Další část bloku řeší stravování a poslední část bloku je věnovaná propagaci a komunikaci s účastníky před a po kurzu.

Zážitková pedagogika (2 h)

Tento blok představuje zážitkovou pedagogiku, jako základní přístup pro práci s hrou. Blok seznamuje účastníky se zásadami a principy zážitkové pedagogiky, osvětluje základní pojmy, jako jsou cykly učení prožitkem, flow, komfortní zóny a princip dobrovolnosti (Pelánek, 2008). V další části se blok věnuje reflexi jako nedílné součásti zážitkové pedagogiky. Účastníci se seznámí, jaké jsou cíle reflexe, kdy jí zařazujeme, jak se připravujeme, jaké způsoby reflexe používáme a také jaké chyby v reflexi děláme (Reitmayerová, 2008).

Ukázková zážitková aktivita Den trifidů (3,5 h)

Ukázkový zážitkový program, na kterém se účastníci naučí, jak postupovat při uvádění obdobné aktivity a vyzkouší si tento typ programu.

Program na námět knihy Johna Windhama. Jedná se o týmovou cestu poslepu s vidoucím průvodcem. Během cesty je nutné překonávat rozličné překážky a plnit netradiční úkoly, které prověří psychickou vytrvalost, kooperaci skupiny a sebepoznání v mezních situacích. (Zapletal 1990, Zlatý fond her I, 2008) Na program navazuje i reflexe, která proběhne krátce po ukončení aktivity a umožní účastníkům zpracovat zážitky z aktivity. Jedná se o ukázkovou reflexi, na které se účastníci naučí, jak správně postupovat při reflexi v praxi.

Risk management a bezpečnost při práci s dětmi (1,5 h)

Tento blok představuje metodu risk managementu jako vhodný nástroj vedoucího při přípravě programu i jednotlivých aktivit. Účastníci se seznámí s obecnými pravidly

bezpečnosti na tábore a s bezpečnostními pravidly při přepravě dětí hromadnými dopravními prostředky a při pohybu na pozemních komunikacích. Dále bude věnována pozornost zásadám bezpečnosti při činnostech, jako je pobyt v přírodě, na výletech, při koupání, při střelbě, při sportovních aktivitách v tělocvičně a na hřišti a při vodáckých aktivitách.

Jedná se o ukázkovou výuku, která má za úkol seznámit budoucí lektory, jak pracovat s tímto tématem a kterým aspektům věnovat zvýšenou pozornost.

Hra (1,5 h)

Blok věnovaný hrám a herním principům. Představuje účastníkům hru jako vhodný nástroj pedagoga při výchovném procesu. Věnuje se důležitým aspektům hry, jako jsou pravidla, motivace účastníků, prostředí a bezpečnost při hrách. Další část bloku se zaměří na vznik hry, kde hledat inspiraci, námět hry, jak uvádět hry, improvizaci a v poslední části bloku se představí osvědčené internetové a knižní zdroje her a vhodných programů.

Vyhodnocení kurzu (1 h)

Závěrečný blok bude věnován celkové reflexi již proběhlého kurzu. Účastníci i lektori budou mít možnost vyjádřit se k průběhu jednotlivých aktivit i k celkovému přínosu kurzu pro jejich budoucí práci lektora TOM. Kurz je zakončen předáním osvědčení.

Forma a metody výuky:

Lektorský kurz v Asociaci TOM je koncipován jako víkendový s pobytem na turistické základně. Pořadatelé zajišťují účastníkům stravování, čímž nedochází k časovým prodlevám. Vzdělávací forma – prezenční studium.

Doporučené metody výuky: přednášky, skupinová diskuse, metody situační a inscenační, simulační hry, skupinové aktivity zážitkové programy a zpětná vazba.

Vzdělávací cíl:

Absolventi programu:

- znají systém vzdělávání v Asociaci TOM,
- znají zásady a principy zážitkové pedagogiky,
- umí samostatně připravit scénář vzdělávací akce,
- znají výchovné metody a umí je použít v praxi,
- dokážou srozumitelně vysvětlit pravidla hry,

- znají vztahy metod k výchovným cílům, výukových cílům,
- umí vybrat vhodnou aktivitu k dosažení výukového cíle,
- dokážou posoudit bezpečnostní rizika připravované aktivity.

Hodinová dotace:

Celková hodinová dotace kurzu je 22 vyučujících hodin po 45 minutách (nezahrnuje čas na závěrečný test a vyhodnocení kurzu).

Maximální počet účastníků a upřesnění cílové skupiny:

Maximálně 16 účastníků v jednom cyklu školení. Velikost skupiny také záleží na velikosti základny, ve které se vzdělávací aktivita koná.

Cílové skupiny: vedoucí oddílů, členové Asociace TOM starší 18 let se zájmem podílet se na vzdělávání. Lektori Asociace TOM.

Plánové místo konání:

Školení se realizuje vždy jednou za rok na základně patřící Asociaci TOM.

Turistická základna TOM Polana, Velké Karlovice - Léskové

(Asociace TOM – chalupy k pronájmu)

Personální zajištění:

- **Vedoucí kurzu, lektor 1** - vysokoškolské pedagogické vzdělání nebo absolvent lektorského kurzu Asociace TOM, 5 let praxe na pozici vedoucího turistického oddílu mládeže, 3 roky lektorské praxe (školení vedoucích TOM, hlavních vedoucích táborů, INKU).
- **Lektor 2** - minimálně 3 roky lektorské praxe (školení vedoucích TOM, hlavních vedoucích táborů, INKU), 5 let praxe v přímé práci s dětmi a mládeží (vedoucí oddílu, letního tábora).
- **Lektor 3** - psycholog nebo kvalifikace lektora prevence negativních jevů, 5 let praxe v přímé práci s dětmi a mládeží (vedoucí oddílu, vedoucí letního tábora).
- **Lektor 4** - minimálně 2 roky lektorské praxe (školení vedoucích TOM, hlavních vedoucích táborů, INKU), 5 let praxe v přímé práci s dětmi a mládeží (vedoucí oddílu letního tábora).

- Organizátoři zajišťují stravování pro účastníky, takže je nutné, aby mezi lektory byl schopný člověk (lidé), který dokáže uvařit, nebo aby byl zajištěn externí kuchař.

Odborný garant:

Předseda rady vzdělávání Asociace TOM ČR

Materiální a technické zabezpečení:

Pro zajištění víkendového školení je nejvhodnější turistická základna s dostatečnou ubytovací kapacitou a kuchyní. Pro výuku programu je nutná jedna učebna (společenská místnost) vybavená potřebnou didaktickou technikou a pomůckami (PC, dataprojektor, plátno, flipchart atd.).

Způsob vyhodnocení akce:

Společný rozbor přednášených témat, diskuse nad charakterem a využitím jednotlivých aktivit i k celkovému přínosu kurzu pro jejich budoucí práci lektora TOM.

Kalkulace předpokládaných nákladů /tabulka/ :

Rozpočet pro jeden víkendový kurz počítá s 16 účastníky, se 4 lektory a 1 organizátorem.

Položka	Kalkulace	Částka
<u>Výdaje:</u>		
Ubytování	21 osob, 2 dny po 80 Kč (režijní náklady)	3 360 Kč
Stravování	21 osob po 240 Kč	5 040 Kč
Jízdné lektorů	5 osob po 600 Kč	3 000 Kč
Kancelářské potřeby		1 000 Kč
Pomůcky k programu		2 600 Kč
Rezerva		1 000 Kč
	Celkem výdaje	16 000 Kč
<u>Příjmy:</u>		
Poplatky účastníků	16 osob po 500 Kč	8 000 Kč
Dotace MŠMT		7 000 Kč
Vlastní prostředky		1 000 Kč
	Celkem příjmy	16 000 Kč

Závěr

Cílem tohoto bakalářského projektu bylo navrhnout vzdělávací systém pro dětskou a mládežnickou organizaci Asociaci turistických oddílů České republiky, která doposud takový systém vytvořený nemá.

Druhá kapitola projektu představuje dvě významné dětské a mládežnické organizace v České republice Junák – český skaut, z. s. a Pionýr, z. s., které mají obdobný charakter jako Asociace TOM a mají zavedený funkční vzdělávací systém. Tyto vzdělávací systémy se staly inspirací při návrhu vzdělávacího systému pro Asociaci TOM.

Čtvrtá a pátá kapitola projektu se věnuje již samotnému návrhu vzdělávacího systému Asociace turistických oddílů mládeže České republiky. Návrh vzdělávacího systému vychází z potřeb a požadavků Asociace TOM, respektuje její poslání, zásady a styl práce. Jsou zde navrženy jednotlivé kvalifikační stupně vhodné pro konkrétní pozice v organizaci. Velká část projektu je věnována kvalifikačním vzdělávacím aktivitám, které tvoří základ vzdělávání v Asociaci TOM. Jednotlivé aktivity jsou rozpracovány po obsahové stránce, jsou definovány vzdělávací cíle, formy a metody výuky, hodinová dotace i způsob vyhodnocení akce. Takto zpracované podklady budou využity jako vzor pro přípravu dalších vzdělávacích aktivit zařazených do systému vzdělávání v Asociaci TOM, a to vzdělávacích aktivit odborných, specifických a aktivit věnovaných osobnostnímu rozvoji.

Tento projekt se nezabývá vzdělávací aktivitou Lektorská akademie a s ní spojenou kvalifikací vedoucí kurzu. Lektorská akademie sice patří do kategorie kvalifikačních vzdělávacích aktivit, ale bude uvedena do praxe po roce 2020. Jedná se o navazující vzdělávací aktivitu a v Asociaci TOM chybí držitelé základní kvalifikace lektor vzdělávání.

V dubnu až červnu 2018 proběhla pilotáž vybraných kvalifikačních vzdělávacích aktivit a připomínky účastníků a lektorů jsou zapracovány do metodiky jednotlivých kurzů a školení.

Použité zdroje:

Seznam použité literatury:

FRANC, Daniel a MARTIN, Andy, 2007. *Učení zážitkem a hrou: praktická příručka instruktora*. Vydání 1. Brno: Computer Press, ISBN 978-80-251-1701-9.

HANUŠ, Radek a CHYTILOVÁ, Lenka. 2009. *Zážitkově pedagogické učení*. Praha: Grada, ISBN 978-80-247-2816-2.

HILSKÁ, Veronika. 2013. *Zlatý fond her IV: hry a programy připravené pro kurzy Prázdninové školy Lipnice*. Vydání 1. Praha: Portál, ISBN 978-80-262-0336-0.

HRKAL, Jan a HANUŠ, Radek. 2011. *Zlatý fond her II: výběr her a programů připravených pro kurzy Prázdninové školy Lipnice*. Vydání 5. Praha: Portál, ISBN 978-80-7368-923-1.

NOVOTNÝ, Tomáš, 2016. *Velká kniha o tomicích*. Praha: Hořec, ISBN 978-80-906797-0-2.

PELÁNEK, Radek, 2008. *Příručka instruktora zážitkových akcí*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-353-6.

PELÁNEK, Radek, 2010. *Zážitkové výukové programy*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-656-8.

PRIEST, Simon a GASS, Michael, 2005. *Effective leadership in adventure programming*. 2nd ed. Champaign, IL: Human Kinetics, ISBN 073605250x.

REITMAYEROVÁ, Eva. 2007. *Cílená zpětná vazba: metody pro vedoucí skupin a učitele*. Vydání 1. Praha: Portál, ISBN 978-80-7367-317-8.

SVOJSÍK, Antonín Benjamin, 1991. *Základy junáctví: návod pro výchovu čes. mládeže*. Vydání 3. Praha: Merkur Junácká edice, 724 s. ISBN 80-7032-001-X.

ŠANTORA, Roman, aj., 2012. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*. Vydání 1. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, Tiskové a distribuční centrum Mladá fronta, 253 s. ISBN 978-80-204-2622-2.

ZAPLETAL, Miloš. 1990. *Zlatý fond her*. Vydání 1. Praha: Mladá fronta, ISBN 80-204-0120-2.

Zlatý fond her I: hry a programy připravené pro kurzy Prázdninové školy Lipnice. 2008. Vydání 2. Praha: Portál, ISBN 978-80-7367-506-6.

ZOUNKOVÁ, Daniela. 2013 *Zlatý fond her III: hry a programy připravené pro kurzy Prázdninové školy Lipnice*. Vydání 1. Praha: Portál, ISBN 978-80-7367-198-3.

Internetové zdroje:

Asociace turistických oddílů mládeže České republiky, 2017. *Asociace TOM – chalupy k pronájmu* [online]. Asociace turistických oddílů mládeže České republiky. [cit. 20. 3. 2018]. Dostupné z: <http://chalupy.a-tom.cz/>

Asociace turistických oddílů mládeže České republiky, 2017. *Stanovy Asociace turistických oddílů mládeže České republiky* [online]. Asociace turistických oddílů mládeže České republiky. [cit. 20. 3. 2018].

Dostupné z: http://procleny.a-tom.cz/sites/default/files/uploads/stanovy_2017_final.pdf

Asociace turistických oddílů mládeže České republiky, 2017. *Výroční zpráva 2016* [online]. Asociace turistických oddílů mládeže České republiky. [cit. 20. 3. 2018].

Dostupné z: http://procleny.a-tom.cz/sites/default/files/uploads/vz_2016_pro_web.pdf

Junák – český skaut, z.s., 2017. *Organizační řád 2017* [online]. Junák – český skaut, z.s.. [cit. 20. 3. 2018].

Dostupné z: <https://krizovatka.skaut.cz/dokumenty/file/29-organizacni-rad-a-systemizace-junaka?autologin=1>

Junák – český skaut, z.s., 2017. *Řád pro vzdělávání činovnic a činovníků 2017* [online]. Junák – český skaut, z.s.. [cit. 20. 3. 2018].

Dostupné z: <https://krizovatka.skaut.cz/dokumenty/file/266-rad-pro-vzdelavani-cinovnic-a-cinovniku>

Junák – český skaut, z.s., 2014. *Junák – český skaut, z.s. stanovy spolku 2014* [online].

Junák – český skaut, z.s.. [cit. 20. 3. 2018].

Dostupné z: http://www.skaut.cz/sites/default/files/stanovy_junaka_0.pdf

Junák – český skaut, z.s., 2017. *Junák – český skaut výroční zpráva 2016* [online]. Junák – český skaut, z.s.. [cit. 20. 3. 2018].

Dostupné z: http://www.skaut.cz/sites/default/files/vyrocní_zprava2016.pdf

KRTIČKA, Karel, BĚLOHLÁVEK, Martin. 2008. *Fakta o vývoji pionýrského hnutí v České republice 1949 – 1990* [online]. Mozaika 03/2008 s. 26-34. Pionýr. [cit. 20. 3. 2018]. Dostupné z: http://pionyr.cz/docs/mozaika/moz_08_03.pdf

Pionýr, z.s., 2014. *Směrnice pro přípravu a vzdělávání v Pionýru* [online]. Pionýr, z.s., [cit. 20. 3. 2018].

Dostupné z: http://servis.pionyr.cz:81/4651556a36/08_2014_RVP_Smernice_pro_pripravu_a_vzdelavani_v_Pionyru.pdf

Pionýr, z.s., 2016. *Stanovy Pionýra a program Pionýra* [online]. Pionýr, z.s., [cit. 20. 3. 2018].

Dostupné z: http://pionyr.cz/docs/stanovy_program_Pionyr_2016.pdf

Pionýr, z.s., 2017. *Výroční zpráva Pionýr 2016* [online]. Pionýr, z.s., [cit. 20. 3. 2018].

Dostupné z: http://pionyr.cz/vyr_zpravy/vyrocní_zprava_pionyr_2016.pdf

Vzdělávací systém, 2016 [online]. Junák – český skaut, z.s.. [cit. 20. 3. 2018].

Dostupné z: <https://krizovatka.skaut.cz/organizace/vzdelavani/vzdelavaci-system>

Legislativní dokumenty:

Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví

Vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti o ochraně veřejného zdraví

Seznam příloh:

- Příloha 1: Časový harmonogram Instruktorského kurzu (INKU)
- Příloha 2: Časový harmonogram školení vedoucí turistického oddílu mládeže
- Příloha 3: Časový harmonogram školení hlavní vedoucí tábora
- Příloha 4: Časový harmonogram lektorského kurzu
- Příloha 5: Doporučená literatura pro přípravu vzdělávacích aktivit

	07:30	08:00	09:00	10:00	11:00	12:00	13:00	14:00	15:00	16:00	17:00	18:00	19:00	20:00	21:00	22:00			
SO								Den třídní		ubytování	úvod seznamky ledolamky	Review	Asociace TOM a instruktor	večeře	bezpečnost dětí	zpívání u kytary			
NE	rozsvička	Snídaně	hry v klubovně		svačina	zdravověda	pauza	hra člověče nezlob se	oběd volno rezerva	potřeby dětí	pauza	kamionem po Evropě		pauza	hra banky	večeře	Zdravověda simulce	Review	volná zábava
PO	rozsvička	Snídaně	práce s mapou a buzolou		svačina	Messnerovy vcholy		oběd volno rezerva	smaltování a sádrové masky	svačina	valné shromáždění OSN	pauza	pamík - vstupenky	pamík večeře		pamík - ztroskotání	volná zábava		
ÚT	rozsvička	Snídaně	Akvadukt		svačina	hra branboll	oběd balení úklid základny	hodnocení kurzu zakončení kurzu											

	strava, přestávka, logistika
	aktivní práce účastníků, hry, skupinová práce
	přednáška, diskuse
	zábava uvolnění
	krátkodobý pobyt venku
	praktická část
	test, vyhodnocení

	intenzivní dlouhodobý pobyt venku
	Review
	výtvarná a konstrukční aktivita
	komunikační hra

Příloha 1: Časový harmonogram Instruktorského kurzu (INKU)

	07:30	08:00	09:00	10:00	11:00	12:00	13:00	14:00	15:00	16:00	17:00	18:00	19:00	20:00	21:00	22:00
										příjezd na základnu		úvod seznamky ledolamky	Asociace TOM práva a povinnosti vedoucího	večeře	Personální zabezpečení oddílu ekonomika oddílu	volný program promítání fotek z činnosti oddílu
SO	rozcvička ranní činnosti	Snídaně	orientace v právní úpravě	svačina	Výchova a vzdělávání zážitková pedagogika ukázková hra	rozbor	oběd volno rezerva	Zdravověda Příprava víkendové akce - prezentce (dělený program)	paузička	Zdravověda Příprava víkendové akce - prezentce (dělený program)	svačina	Analyzování potřeb dětí a mládeže	večeře	Hra tvorba her, druhy her, herní principy, motivace ke hře	paузička	Zábavná hra - Risku opakování učiva
NE	rozcvička ranní činnosti	Snídaně	risk management	bezpečnost při práci s dětmi	svačina	test	oběd balení úklid základny	hodnocení kurzu zakončení kurzu								

	strava, přestávka, logistika
	aktivní práce účastníků, hry, skupinová práce
	přednáška, diskuse
	zábava uvolnění
	intenzivní, krátkodobý pobyt venku
	praktická část
	test, vyhodnocení

Příloha 2: Časový harmonogram školení vedoucí turistického oddílu mládeže

	07:30	08:00	09:00	10:00	11:00	12:00	13:00	14:00	15:00	16:00	17:00	18:00	19:00	20:00	21:00	22:00	
										příjezd na základnu	úvod seznamky ledolamky	Příprava realizace tábora - povolení, dokumentace, účastníci	večeře	Táborový tým dle zákona 258/2000 motivce týmu týmová spolupráce	kytara a zpěv		
SO	rozcvička ranní činnosti	Snídaně	orientace v právní úpravě	svačina	Výchova a vzdělávání zážitková pedagogika výchovné a vzdělávací cíle, psychologie	pauza	Výchova a vzdělávání - uvádění her účastníků školení	oběd volno rezerva	Bezpečnostní a zdravotní rizika	pauza	Výchova a vzdělávání - uvádění her účastníků školení	svačina	Výchova ke zdraví a environmentální výchova	večeře	hospodaření tábora finanční řízení materiálové, technické zajištění provozu	pauza	Diagnostik výchovných problémů
NE	rozcvička ranní činnosti	Snídaně	risk management	svačina	Řízení a koordinace akce vyhláška 106/2001	test	oběd balení úklid základny	hodnocení kurzu zakončení kurzu									

	strava, přestávka, logistika
	aktivní práce účastníků, hry, skupinová práce
	přednáška, diskuse
	zábava uvolnění
	intenzivní, krátkodobý pobyt venku
	praktická část
	test, vyhodnocení

Příloha 3: Časový harmonogram školení hlavní vedoucí tábora

	07:30	08:00	09:00	10:00	11:00	12:00	13:00	14:00	15:00	16:00	17:00	18:00	19:00	20:00	21:00	22:00
										příjezd na základnu	úvod seznamky ledolamky	vzdělávání v TOM	večeře	výchovné metody praktické cvičení	pauza	práce se skupinou skupinová dynamika motivace
	07:30	08:00	09:00	10:00	11:00	12:00	13:00	14:00	15:00	16:00	17:00	18:00	19:00	20:00	21:00	22:00
SO	rozcvička ranní činnosti	Snídaně	orientace v právní úpravě - ukázková výuka	svačina	Příprava vzdělávací akce programová část výchovné a vzdělávací cíle	pauza	Výchova a vzdělávání ukáзка her na rozhybání	oběd volno rezerva	Příprava vzdělávací akce logistik a zajištění	pauza	Výchova a vzdělávání ukáзка her na rozhybání	svačina	zážitková pedagogika zpětná vazba	večeře	Zážitková pedagogika ukázková hra Den tříd	Review
	07:30	08:00	09:00	10:00	11:00	12:00	13:00	14:00	15:00	16:00	17:00	18:00	19:00	20:00	21:00	22:00
NE	rozcvička ranní činnosti	Snídaně	risk management a bezpečnost ukázková výuka	svačina	Hra tvorba her, druhy her, herní principy, motivace ke hře	oběd balení úklid základny	hodnocení kurzu zakončení kurzu									

	strava, přestávka, logistika
	aktivní práce účastníků, hry, skupinová práce
	přednáška, diskuse
	zábava uvolnění
	intenzivní, krátkodobý pobyt venku
	praktická část
	test, vyhodnocení

	intenzivní dlouhodobý pobyt venku
	Review
	výtvarná a konstrukční aktivita
	komunikační hra

Příloha 4: Časový harmonogram lektorského kurzu

Příloha 5: Doporučená literatura pro přípravu vzdělávacích aktivit

- BAKALÁŘ, Eduard. 1989. *Psychohry: moderní společenské hry s psychologickou tematikou*. Vydání 1. Praha: Mladá fronta, ISBN 80-204-0079-6.
- BAKALÁŘ, Eduard. 1995. *Psychohry 2*. Vydání 1. Praha: Vyšehrad, ISBN 80-7021-139-3.
- BAKALÁŘ, Eduard. 2004. *Dospělí si mohou stále hrát*. Vydání 1. Praha: Alfa Publishing, ISBN 80-86851-05-2.
- BAKALÁŘ, Eduard. 2010. *Hry pro osobní rozvoj: 50 osvědčených psychoher a aktivit pro posílení sociální inteligence*. Brno: Computer Press, ISBN 978-80-251-2637-0.
- CORNELL, Joseph. 2012. *Objevujeme přírodu: učení hrou a prožitkem*. Vydání 1. Praha: Portál, ISBN 978-80-262-0145-8.
- FRANC, Daniel a MARTIN, Andy, 2007. *Učení zážitkem a hrou: praktická příručka instruktora*. Vydání 1. Brno: Computer Press, ISBN 978-80-251-1701-9.
- HÁJEK, Bedřich, HOFBAUER, Břetislav, PÁVKOVÁ, Jiřina, 2011. *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0030-7.
- HANUŠ, Radek a CHYTILOVÁ, Lenka. 2009. *Zážitkově pedagogické učení*. Praha: Grada, ISBN 978-80-247-2816-2.
- HANUŠ, Radek a HRKAL Jan. 1999. *Lanové překážky a lanové dráhy*. Vydání 1. Olomouc: Hanex, ISBN 80-85783-25-8.
- HILSKÁ, Veronika. 2013. *Zlatý fond her IV: hry a programy připravené pro kurzy Prázdninové školy Lipnice*. Vydání 1. Praha: Portál, ISBN 978-80-262-0336-0.
- HRKAL, Jan a HANUŠ, Radek. 2011. *Zlatý fond her II: výběr her a programů připravených pro kurzy Prázdninové školy Lipnice*. Vydání 5. Praha: Portál, ISBN 978-80-7368-923-1.
- HORA, Petr. 1984. *Prázdniny se šlehačkou: malá instruktorská čítanka : inspiromat pro chvíle bezradnosti*. Vydání 1. Praha: Mladá fronta,
- Instruktoři Brno. *Fond her: 52 nejlepších her z akcí a kurzů*. 2007. Vydání 1. Brno: Computer Press, ISBN 978-80-251-1675-3.
- NEUMAN, Jan. 1999. *Překážkové dráhy, lezecké stěny a výchova prožitkem*. Praha: Portál, ISBN 80-7178-292-0.
- NEUMAN, Jan. 2007. *Dobrodružné hry a cvičení v přírodě*. Vydání 4. Praha: Portál, ISBN 978-80-7367-276-8.
- PELÁNEK, Radek, 2008. *Příručka instruktora zážitkových akcí*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-353-6.
- PELÁNEK, Radek, 2010. *Zážitkové výukové programy*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-656-8.

- PETTY, Geoffrey, 2002. *Moderní vyučování*. Vydání 2. Praha: Portál. ISBN 80-7178-681-0.
- REITMAYEROVÁ, Eva. 2007. *Cílená zpětná vazba: metody pro vedoucí skupin a učitele*. Vydání 1. Praha: Portál, ISBN 978-80-7367-317-8.
- RŮŽIČKA, Ivan a RŮŽIČKOVÁ, Kamila. 2013. *Netradiční sportovní hry*. Vydání 1. Praha: Portál, ISBN 978-80-262-0337-7.
- VÁGNEROVÁ, Marie, 2017. *Vývojová psychologie. Dětství a dospívání*. 2. dotisk druhého, rozšířeného a přepracovaného vydání. Praha: Karolinum. 531 s. ISBN 978-80-246-2153-1.
- VÁŽANSKÝ, Mojmír, 2001. *Základy pedagogiky volného času*. Brno: Print-Typia, spol. s.r.o.. ISBN 80-86384-00-4.
- ZAPLETAL, Miloš, 1985. *Velká encyklopedie her – hry v přírodě*. Vydání 1. Praha: Olympia. 567 s., 27-017-85
- ZAPLETAL, Miloš, 1986. *Velká encyklopedie her – hry v klubovně*. Vydání 1. Praha: Olympia. 567 s., 27-053-86.
- ZAPLETAL, Miloš. 1990. *Zlatý fond her*. Vydání 1. Praha: Mladá fronta, ISBN 80-204-0120-2.
- Zlatý fond her I: hry a programy připravené pro kurzy Prázdninové školy Lipnice*. 2008. Vydání 2. Praha: Portál, ISBN 978- 80-7367-506-6.
- ZOUNKOVÁ, Daniela. 2013 *Zlatý fond her III: hry a programy připravené pro kurzy Prázdninové školy Lipnice*. Vydání 1. Praha: Portál, ISBN 978-80-7367-198-3.